

BETÆNKNING
OM
UNDERSØGELSE AF
SPØRGSMÅLET OM GENNEMFØRELSE AF
EN LOVGIVNING PÅ GASOMRÅDET
M. M.

AFGIVET AF
DET AF MINISTERIET FOR OFFENTLIGE ARBEJDER
UNDER 9. MARTS 1954 NEDSATTE
UDVALG

Afgivet den 3. maj 1960

Det administrative bibliotek
Slotsholmsgade 12
1216 København K
Tlf. (01)122517

BETÆNKNING NR. 259

1960

69.47/1 ex.2

INDHOLDSFORTEGNELSE

	Side
1. Udvalgets nedsættelse og opgave	5
2. Den nugældende retstilstand	7
3. Udvalgets overvejelser	10
A. Eksamens- og autorisationsordning	11
B. Materielprøvningsordning	14
C. Teknisk regulativ	14
D. Mindretalsudtalelse vedrørende materielprøvningsordning (B) og teknisk regulativ (C)	15
E. Almindelig lovgivning	16
F. Dækning af de med gennemførelsen af de af udvalget foreslåede foranstaltninger m. v. forbundne udgifter	17
G. Andre spørgsmål	20
4. Indstilling	21
 <i>Bilag.</i>	
1. Udkast til lovforslag med tilhørende bemærkninger	22
2. Ændringsforslag af et mindretal (V. Koefoed) til udkastet til lovforslaget med tilhørende bemærkninger	30
3. Forslag til eksamensbetingelser for gas-, vand- og sanitetsmestre	31
4. Skrivelse med bilag af 30. september 1959 fra overingeniør Herløv Jensen	34

Udvalgets nedsættelse og opgave.

Udvalget er nedsat af ministeriet for offentlige arbejder ved skrivelse af 9. marts 1954 til kontorchef i ministeriet for offentlige arbejder J. Bang Christensen.

Skrivelsens ordlyd er følgende:

„Fra forskellige organisationer inden for gasbranchen har ministeriet for offentlige arbejder modtaget anmodning om at ville søge gennemført en lovgivning med det formål at gøre salg, fabrikation, udlevering eller anvendelse af gasforbrugende apparater betinget af de pågældende apparaters forudgående godkendelse af et særligt dertil etableret prøvningsorgan. Endvidere er der fra interesserede kredse fremsat ønsker om, at der tilvejebringes en eksamensordning for gas-, vand- og sanitetsmestre, og at der søges udfærdiget et for hele landet gældende teknisk regulativ for udførelse af gasinstallationer.

Efter stedfunden forhandling med de interesserede organisationer m. fl. er det fundet hensigtsmæssigt, at ikke alene de nævnte spørgsmål, men hele spørgsmålet om en lovgivning på gasområdet samt spørgsmålet om tilvejebringelse af en særlig autorisationsordning i forbindelse med den nævnte eksamensordning for gas-, vand- og sanitetsmestre underkastes en nærmere undersøgelse, og ministeriet har derfor besluttet at nedsætte et udvalg, der vil have til opgave at foretage en undersøgelse af de her hen hørende problemer og derefter fremsætte sine synspunkter og forslag over for ministeriet.

Ved at meddele foranstående beskikker ministeriet herved hr. kontorchefen til at indtræde i nævnte udvalg og som formand

at lede dettes forhandlinger, idet bemærkes, at udvalget i øvrigt vil bestå af:

fhv. borgmester *Ferd. Jensen* som repræsentant for den danske købstadforening,

stadsingeniør *A. T. Jørgensen* som repræsentant for stads- og havneingeniørforeningen i Danmark,

overingeniør *Herløv Jensen* som repræsentant for danske gasværkers prøvningsudvalg,

direktør *Erik I. Sørensen* som repræsentant for foreningen af kommunale gasværker,

direktør, ingeniør *K. R. Jensen* som repræsentant for dansk gasbrancheforening,

gasværksbestyrer, civilingeniør *Bendt Hansen* som repræsentant for dansk gasteknisk forening.

blikkenslagermester *Lauritz Hannibal* som repræsentant for sammenslutningen af mesterforeninger i blikkenslager-, sanitets- og rørfaget,

afdelingsingeniør *Viggo Hougs* som repræsentant for danske vandværksbestyreres tekniske forening*), samt

fuldmægtig i ministeriet for offentlige arbejder, cand. jur. *Ove Nielsen*.**)

Det tilføjes, at man har anmodet sekretær i nærværende ministerium, cand. jur. *E. Alsøe* om at ville fungere som udvalgets sekretær, samt at man har meddelt udvalgets øvrige medlemmer, at de fra Dem vil modtage underretning om tid og sted for mødernes afholdelse, og at medlemmerne og sekretæren vil erholde sædvanlige diæter og godtgørelse for befordringsudgifter i anledning af udvalgets møder."

Ud over de i skrivelsen nævnte beskik-

*) Denne forenings navn er senere ændret til „Dansk vandteknisk forening“.

***) Senere navneforandring til Skands.

kede ministeriet under 20. april s. å. overingeniør V. Koefoed til medlem af udvalget. I skrivelsen til overingeniør Koefoed er bl. a. udtalt følgende:

„Efter udvalgets nedsættelse har det vist sig ønskeligt, at udvalget suppleres med et medlem, der er særligt sagkyndig med hensyn til flaskegasproblemer, og efter underhåndsforhandlinger med de flaskegasfirmaer, der er omfattet af Danske Gasværkers Prøvningsudvalgs prøveordning, beskikker ministeriet herved hr. overingeniøren til at indtræde som medlem af ommeldte udvalg, idet man har ment at kunne gå ud fra, at De vil være villig til at påtage Dem dette hverv.“

Den 4. februar 1957 beskikkedes borgmester Reinholdt Jørgensen til medlem af udvalget i stedet for borgmester Ferdinand Jensen, der var afgået ved døden.

Endvidere udtrådte blikkenslagermester L. Hannibal af udvalget den 11. februar 1959, og gas- og vandmester Svend Larsen indtrådte i den pågældendes sted.

Endelig er fuldmægtig, nu kontorchef i ministeriet for offentlige arbejder Ove Skands udtrådt af udvalget.

Der er af udvalget afholdt 00 møder.

En deputation bestående af repræsentanter for flaskegasbranchen i Danmark har haft foretræde for udvalget under dettes møde den 10. december 1954 for at redegøre for flaskegasbranchens syn på spørgsmålet om, i hvilket omfang flaskegasanlæg bør medinddrages under en eventuel lovgivning på gasområdet.

Den 3. maj 1956 har udvalget haft en forhandling med repræsentanter for Københavns magistrat og Den danske Købstadsforening om et på daværende tidspunkt foreliggende foreløbigt udkast til betænkning.

Under hensyn til den nære sammenhæng, der består mellem problemer vedrørende vand- og spildevands (sanitets- og kloak-) installationer og gasinstallationer har udvalget ment under sit arbejde at burde inddrage også spørgsmålene om etablering af en prøvningsordning for vand- og spildevands (sanitets- og kloak)materiel og om udfærdigelse af teknisk regulativ for vand- og spildevands (sanitets- og kloak) installationer, og udvalget har endvidere under hensyn til, at en del af de ovennævnte spildevandsinstallationer ikke udføres af gas-, vand- og sanitetsmestre, men af særlige kloakmestre, fundet det nødvendigt at inddrage spørgsmålet om tilvejebringelse af eksamens- og autorisationsordning for sådanne mestre under sit arbejde.

For så vidt angår spørgsmålet om indførelse af en almindelig lovgivning på gasområdet — altså ikke blot omfattende forhold vedrørende de enkelte installationer, men også gasproduktionen (værkerne) og -distribueringen m. v. — har der derimod ikke været anledning til at medinddrage overvejelser om tilsvarende lovgivning på vand- og spildevands (sanitets- og kloak)området, idet der uden for de enkelte installationer ingen sådan tilknytning består mellem de pågældende områder, der gør det naturligt at behandle de der henhørende problemer under ét.

2.

Den nugældende retstilstand.

I modsætning til, hvad der er tilfældet på elektricitetsområdet (stærkstrømsloven) findes der ikke i Danmark nogen almindelig lovgivning på gasområdet, hvorimod enkeltbestemmelser i brandpoliti-, bygnings- og sundhedslovgivningen samt arbejderbeskyttelseslovgivningen og i henhold hertil udfærdigede forskrifter (sundhedsvedtægter, bygningsvedtægter m. v.) finder udstrakt anvendelse såvel med hensyn til anlæg af gasværker med tilhørende rørledningsnet m. v. som med hensyn til de enkelte husinstallationer for gas. Dette gælder i øvrigt også vand- og spildevands (sanitets- og kloak) installationer. Udvalget har i almindelighed ikke inddraget sådanne forskrifter under sine overvejelser, jfr. dog nedenfor pag. 13 og pag. 15 om justitsministeriets bekendtgørelse nr. 104 af 15. marts 1941 om flaskegasanlæg, jfr. bekendtgørelse nr. 270 af 27. juni 1942 og pag. 13, note*) og pag. 15 om samme ministeriums bekendtgørelse nr. 300 af 17. juni 1943 om boringer efter naturgas og installationer dertil, samt pag. 15 om § 47 i lov nr. 148 af 29. marts 1939, byggelov for staden København.

Bortset fra de nævnte bestemmelser beror den nuværende tilstand — faktisk og retligt — på det område, det er overdraget udvalget at undersøge, dels på lov nr. 151 af 7. maj 1937 om tekniske installationer (herefter kaldet installationsloven af 1937), dels på bestemmelser af regulativmæssig karakter, som de enkelte værker m. v. rent faktisk har kunnet gennemføre inden for deres område. Herom skal følgende bemærkes:

A. Eksamens- og autorisationsordning.

Der findes i installationsloven af 1937 hjemmel til at gøre retten til at udføre

arbejder med gas-, vand- og afløbsinstallationer afhængig af en særlig bemyndigelse, for hvis meddelelse der kan stilles visse almindelige vilkår.

Installationsloven af 1937 omfattede tidligere tillige arbejder med elektricitetsinstallationer. Herom gælder nu lov nr. 196 af 7. juni 1958 om autorisation af elektroinstallatører m. v.

De af installationsloven af 1937 herefter omfattede arbejder falder i to hovedgrupper nemlig gas-, vand- og sanitetsarbejder og de egentlige kloakarbejder, der af de værker og lignende, der har udnyttet loven, er forbeholdt henholdsvis gas-, vand- og sanitetsmestre og kloakmestre. Da udvalgets arbejde på dette felt væsentligst har måttet bestå i at overveje betimeligheden af en revision af denne lov, i det omfang den angår andet end elektricitetsarbejder, er det fundet naturligt allerede på dette sted at redegøre nærmere for lovens indhold.

I medfør af § 1 i installationsloven af 1937 kan udførelsen af arbejder vedrørende anlæg for offentlig forsyning med vand og gas samt ved kloakanlæg og ved de til sådanne anlæg i de enkelte installationer hørende ledninger (herunder indvendige husspildevandsledninger) og apparater, som er eller agtes fast forbundet til anlægget, efter beslutning af ledelsen for vedkommende værk, forsyningsselskab og lignende — ved kommunale anlæg efter beslutning af kommunalbestyrelsen — forbeholdes personer, der har opnået autorisation af vedkommende ledelse eller kommunalbestyrelse (i København af magistraten).

For så vidt angår områder, for hvilke der ikke i medfør af § 1 er truffet beslutning om bemyndigelse, kan indenrigsministeren (nu ministeren for offentlige arbejder i henhold til kongelig resolution af 2. december

1942, jfr. bekendtgørelse nr. 505 af 4. december 1942) i medfør af lovens § 8 bestemte, at de i § 1 omhandlede arbejder alene må udføres af personer, som andetsteds har opnået bemyndigelse. Denne bestemmelse har ikke fundet anvendelse i praksis.

I lovens § 2 er det bestemt, at de i medfør af § 1 truffe beslutninger og de i henhold til disse meddelte bemyndigelser har gyldighed for hele det pågældende anlæg m. v. uden hensyn til, om anlægget er beliggende i flere kommuner.

Tvivlsspørgsmål om, hvilken ledelse eller kommunalbestyrelse der skal kunne træffe beslutning og meddele bemyndigelse inden for et område, afgøres i henhold til lovens § 3 endeligt af indenrigsministeren (nu ministeren for offentlige arbejder).

Efter lovens § 4 kan der i forbindelse med de i medfør af § 1 truffe beslutninger træffes bestemmelser om visse almindelige vilkår for opnåelse af bemyndigelse, derunder om aflæggelse af fagprøver, om praktisk erfaring i ledelse af installationsarbejder og om sikkerhedsstillelse. Bestemmelse om aflæggelse af fagprøve er truffet de fleste steder. Prøver afholdes af de teknologiske institutter i København og Århus, visse tekniske skoler, Københavns kommune og enkelte større værker. Endvidere kan i medfør af samme paragraf den pågældende ledelse eller kommunalbestyrelse under iagttagelse af bestemmelserne i den bestående lovgivning udfærdige nærmere reglementariske ordensmæssige bestemmelser for udførelsen af de af bemyndigelsen omfattede arbejder.

I øvrigt indeholder loven bl. a. en række bestemmelser om tilbagekaldelse af bemyndigelser og om indankning for indenrigsministeren (nu ministeren for offentlige arbejder) af de af de enkelte ledelser eller kommunalbestyrelser i medfør af loven truffe beslutninger.

Et omtvistet spørgsmål under installationsloven af 1937 har været spørgsmålet om, hvorvidt loven giver en efter de for vedkommende forsyningsområde gældende bestemmelser i øvrigt kvalificeret gas-, vand- og sanitetsmester eller kloakmester en egentlig ret til at opnå bemyndigelse som sådan, eller i hvilket omfang der tilkommer ledelsen af de enkelte værker eller vedkommende kommunalbestyrelse ret til i

de enkelte tilfælde at afgøre, hvorvidt bemyndigelse skal gives eller nægtes.

Det er — omend under nogen tvivl — i indenrigsministeriets, nu ministeriet for offentlige arbejders, praksis ud fra overvejelser på baggrund af lovens ordlyd og forudsætninger (hensigten med at tillægge ledelserne og kommunalbestyrelserne de pågældende beføjelser) antaget, at en vis autonomi må tilkomme værkerne, omend det næppe er aldeles afklaret, hvilke kriterier ledelserne eller kommunalbestyrelserne i givet fald kan anlægge ved sådanne afgørelser. Men det har i praksis bl. a. været antaget, at bemyndigelse efter omstændighederne kan nægtes, når ledelsen eller kommunalbestyrelsen skønner, at der ikke er behov for flere installatører inden for det pågældende forsyningsområde. Ethvert spørgsmål om rigtigheden af et sådant skøn har dog været antaget at kunne indankes for ministeriet for offentlige arbejder, således at ministeriet har anset sig beføjet til i givet fald at omgøre ledelsens eller kommunalbestyrelsens afgørelse.

De nævnte tvivlsspørgsmål ses aldrig forelagt domstolene til afgørelse.

B. Materielprøvningsordning.

På dette område findes ingen lovgivning, men der er gennem årene af de forskellige interesserede organisationer udført et betydeligt arbejde, hvorved det i ret vidt omfang er lykkedes at få gennemført regler for prøvning af materiel til de omhandlede installationer.

Dette gælder i særlig høj grad på gasområdet, hvor det af „Foreningen af kommunale gasværker“, hovedstadsgasværkerne, „Dansk gasteknisk forening“ og „Dansk gasbranche forening“ nedsatte „Danske gasværkers prøvningsudvalg“ med tilslutning fra flaskegasselskaberne har etableret en prøvningsordning for gasforbrugende materiel.

Det gælder også, omend ikke i samme grad, på vand- og afløbsområdet, hvor der af Dansk Ingeniørforening er udarbejdet en række normer for materiel til de her hørende installationer. For en række betonvarer, herunder rør, er der ved samarbejde mellem stads- og havningeniørforeningen i

Danmark og Landsforeningen Dansk Betonvareindustri etableret en frivillig prøvningsordning.

C. Teknisk regulativ.

Ud over de forskrifter for de enkelte områder, som af vedkommende værker og lignende måtte være udfærdiget i medfør af § 4 i installationsloven af 1937 findes der ingen almindeligt forbindende forskrifter for udførelse og drift af gas-, vand- og afløbsinstallationer, jfr. dog nedenfor pag. 15 om justitsministeriets bekendtgørelse nr. 104 af 15. marts 1941 om flaskegasanlæg, jfr. bekendtgørelse nr. 270 af 27. juni 1942 og om samme ministeriums bekendtgørelse nr. 300 af 17. juni 1943 om boringer efter naturgas og installationer dertil, samt om § 47 i lov nr. 148 af 29. marts 1939, byggelov for staden København.

På gasområdet er der imidlertid af „Dansk gasteknisk forening“ udarbejdet et stort set over hele landet anvendt installationsregulativ.

Med hensyn til spildevandsinstallationer (såvel de sanitetsinstallationer, der udføres af gas-, vand- og sanitetsmestre, som de egentlige kloakinstallationer, der udføres af kloakmestre, jfr. foran pag. 7) er der af „Dansk Ingeniørforening“ udarbejdet et regulativ, spildevandsregulativet, for udførelsen af her henhørende arbejder, og dette regulativ har efter de for udvalget foreliggende oplysninger efterhånden vundet en sådan udbredelse, at man i dag kan regne med, at alle, der på ordnet måde beskæftiger sig med de pågældende arbejder, følger regulativet.

Endelig er der — også af „Dansk Ingeniørforening“ — udarbejdet et regulativ for vandinstallationer, som dog ikke benyttes i så vidt omfang som spildevandsregulativet. „Dansk vandteknisk forening“ har imidlertid foreslået „Dansk Ingeniørforening“, at regulativet ændres med henblik på at gøre det anvendeligt over hele landet.

Udvalgets overvejelser.

Som det vil fremgå af den foran under afsnit 2. A. givne redegørelse for installationsloven af 1937, angår denne lov efter sin ordlyd principielt alle arbejder i forbindelse med gas-, vand- (og tidligere tillige elektricitetsforsyning — for gassens vedkommende dog bortset fra flaskegas og naturgas, jfr. herom de foran pag. 7 og pag. 9 citerede bestemmelser — samt hus-spildevandsinstallationer og øvrige anlæg til afledning af spildevand. Loven omfatter altså formelt foruden det, der kan betegnes som egentlige installationsarbejder, jfr. nedenfor, også arbejder ved selve gasværkerne, vandværkerne, disses ledningsnet samt hovedkloakerne. Det er dog tvivlsomt, om installationsloven af 1937, omend den efter sin ordlyd også omfatter de sidstnævnte arbejder, i virkeligheden tager sigte på andet og mere, end hvad almindelig sprogbrug knytter til begrebet „installationer" i modsætning til de nævnte centralanlæg. „Installationer" kan — indenfor gas-, vand- og afløbsområdet — defineres *dels* som anlæg, der indrettes fra fælles forsyningsledninger til og i de enkelte bygninger med henblik på at udnytte tilførslerne af vand og gas*) fra produktionsstederne (vand- og gasværkerne) eller at bortlede spildevand i og fra bygningerne til fælles kloakanlæg, hovedkloakerne, *dels* som den virksomhed at udføre anlæg af nævnte arter. Allerede selve installationsloven af 1937's tekst synes i øvrigt at støtte den anførte opfattelse af lovens formål, idet den omstændighed, at loven overlader det til ledelsen for

det enkelte værk m. v. at træffe beslutning om, hvorvidt udførelsen af installationsarbejder inden for det pågældende område skal være forbeholdt personer, der hos vedkommende ledelse har opnået bemyndigelse dertil, samt at fastsætte de nærmere vilkår for opnåelse af sådan bemyndigelse, viser, at loven ikke har haft arbejder, som værkernes ledelse lader udføre ved selve værket eller de fælles ledninger, for øje. Hvis dette havde været tilfældet, ville loven ikke kunne have overladt det til værkernes ledelse selv at træffe beslutning og udfærdige forskrifter herom, og dertil kommer, at loven har haft så meget mindre grund til at beskæftige sig med de centrale anlæg, som det oftest vil være en kommunal myndighed, der opretter og driver gas- og vandværker eller hovedkloaker, og det kan derfor på forhånd vides, at fuldt kvalificeret teknisk assistance vil være til rådighed.

Installationsloven af 1937 — som udvalget har måttet opfatte den — må således først og fremmest betragtes som et middel for værkerne til af hensyn til deres egne og — i lige så høj grad — forbrugernes berettigede interesse at skabe fornøden sikkerhed for, at udførelsen af arbejder med de enkelte installationer sker ved kvalificerede installatører.

I konsekvens heraf har udvalget under sine overvejelser af spørgsmålene om gennemførelse af eksamens- og autorisationsordning, materielprøvningsordning og tekniske regulativer alene haft henblik på installationerne, forstået som foran anført.

*) For så vidt angår flaskegasanlæg, forstås ved installationen hele det hos de enkelte forbrugere opstillede anlæg.

A. Eksamens- og autorisationsordning.

Medens der på elektricitetsområdet allerede i lang tid har været gennemført ensartede, for hele landet gældende regler om prøver for elektroinstallatører, har det hidtil været ganske overladt til ledelsen af de enkelte værker m. v. at bestemme, hvilke krav i uddannelsesmæssig og anden henseende der skal stilles, for at det kan tillades en person i det pågældende værks område at virke som gas-, vand- og sanitetsmester eller kloakmester, og om sådanne krav overhovedet skal stilles.

Inden for et vistnok meget stort antal kommuner er der opstillet regler for opnåelse af bemyndigelse som gas-, vand- og sanitetsmester og kloakmester, men de regler, der er opstillet, er meget uens, hvilket i vidt omfang har været følt som en ulempe. Da spørgsmålet i særlig grad har haft interesse for købstadkommunerne og især har trængt sig på, for så vidt angår gas-, vand- og anøbsområdet, har „Den danske købstadforening“ taget initiativet til nedsættelse af et fælles udvalg, repræsenterende samtlige interesserede parter — for gasområdets vedkommende dog kun byggasinteresserne — hvilket udvalg har haft til opgave at udarbejde forslag til regler for en fælleskommunal prøve for gas-, vand- og sanitetsmestre. Et sådant forslag er udarbejdet (aftrykt som bilag 3), men den videre gennemførelse er stillet i bero på nærværende udvalgs arbejde.

For så vidt angår kloakmestre, foreligger der ikke noget forslag til en sådan fælleskommunal prøve.

Der har i udvalget været enighed om, at der i lighed med, hvad der gælder på elektricitetsområdet, bør gennemføres en for hele landet gældende eksamensordning for gas-, vand- og sanitetsmestre og kloakmestre, og at der til at administrere en sådan ordning bør nedsættes permanente eksamensudvalg. Udvalget har ikke anset det som sin opgave at fremkomme med forslag til detaljerede eksamensregler, men mener, at dette bør overlades til de foreslåede eksamensudvalg. Det skal dog bemærkes, at udvalget i det store og hele har kunnet tiltræde det udarbejdede forslag til regler for en fælleskommunal prøve for gas-, vand- og sanitetsmestre under forudsæt-

ning af, at forslaget tillempes under hensyn til, at ordningen også skal omfatte flaskegasinstallationerne, ligesom den opstillede liste over repræsentanter i eksamensudvalget må suppleres med en repræsentation for den nu stiftede Dansk Flaskegas Komité, hvori samtlige eksisterende flaskegaselskaber er repræsenteret.

Der har endvidere i udvalget været enighed om, at der i forbindelse med gennemførelsen af eksamensordningen bør gennemføres ensartede regler for opnåelse af autorisation som gas-, vand- og sanitetsmester og kloakmester.

Når udvalget har ment at burde foreslå en ensartet — og dermed tvungen — autorisationsordning gennemført, hænger det sammen med, at man anser det for nødvendigt, at der ud over de rent uddannelsesmæssige krav til de personer, der skal virke som selvstændige mestre — som det også hidtil har været praksis — stilles visse andre generelle krav, f. eks. om indretning af forsvarligt værksted, om depositumsstillelse for den forsvarlige udførelse af de dem overdragne arbejder etc. Dertil kommer, at det i et vist omfang er pålagt installatørerne at påse, at bygnings-, brand- og sundhedsmæssige forskrifter overholdes ved udførelsen af installationsarbejderne.

Som foran anført har det været antaget — omend under nogen tvivl — at den gældende installationslov ikke giver en i øvrigt kvalificeret gas-, vand- og sanitetsmester eller kloakmester nogen egentlig ret til at opnå autorisation som sådan, men at der — i et vist omfang — tilkommer ledelsen af de enkelte værker ret til at afgøre, hvem autorisation skal gives.

Udvalget er imidlertid af den opfattelse, at en ordning, hvorefter en mester, der har bestået sin eksamen og opfylder de øvrige generelle krav, der måtte blive opstillet, i almindelighed ikke skal kunne nægtes autorisation, men have krav herpå, i sig selv må anses for ønskværdig og for at være det med almindelige næringsfrihedsprincipper mest stemmende, og da gennemførelsen af ensartede eksamenskrav m. v. vil udelukke en eventuel frygt for, at mindre kvalificerede mestre, som har fået lov til at virke ved værker, der har stillet for ringe krav i uddannelsesmæssig og anden henseende, må accepteres også af de øvrige

værker, foreslår udvalget en sådan ordning gennemført. Det skal herved bemærkes, at det over for udvalget er oplyst, at lederne i de fleste store forsyningsområder giver autorisation til alle efter vedkommende værks regler kvalificerede mestre og i almindelighed ikke nægter autorisation med henblik på at begrænse antallet af mestre.

Som foran anført giver en autorisation efter installationsloven af 1937 kun ret til at udføre installationer inden for det værks forsyningsområde, hvis ledelse har meddelt autorisationen.

Ud fra den forudsætning, at hovedprincippet for autorisationsordningen skulle være det ovennævnte, finder udvalget imidlertid, at det bør være således, at en autoriseret mester principielt må være berettiget til at udføre arbejder overalt og ikke være henvisning til kun at kunne virke inden for det forsyningsområde, hvori han har sit forretningssted. Det er for udvalget oplyst, at der allerede flere steder er indgået overenskomster mellem en gruppe kommunalbestyrelser (navnlig mellem en købstadkommune og dens oplandskommuner) om, at autorisation meddelt af én af kommunerne skal give den pågældende mester ret til at udføre arbejder i alle af overenskomsten omfattede kommuner. En sådan ordning er eksempelvis indført for hovedstadsområdet. Udvalget har derhos haft for øje, at det ofte ved licitationer er forekommet, at der fra udenbys mestre er fremkommet væsentlig lavere tilbud end fra nogen indenbys mester. Ministeriet for offentlige arbejder har i øvrigt med henblik herpå henstillet, at der i sådanne tilfælde meddeles en enkeltstående autorisation til vedkommende lavestbydende mester, for så vidt arbejdet ønskes overdraget til den pågældende, og ministeriet har, hvis en sådan autorisation desuagtet er blevet nægtet, efter omstændighederne i visse tilfælde benyttet sig af sin ret i henhold til installationsloven af 1937 til at omgøre de af de enkelte ledelser truffne beslutninger.

Dersom nu ordningen skulle blive den, at autorisation normalt kun *han* og på den anden side også *skal* gives, når den pågældende mester opfylder visse generelle for hele landet gældende betingelser, og at en således autoriseret mester skal have ret til at

udføre arbejder af den pågældende art over hele landet, synes imidlertid en væsentlig del af baggrunden for — som hidtil — at overlade autoriseringen til de enkelte værker at måtte bortfalde, idet disse herefter ikke længere ville kunne have nogen betydelig interesse i at skulle udfærdige autorisationerne.

Herefter kom udvalget naturligt ind på at overveje, hvorvidt hele autorisationsordningen eventuelt mest hensigtsmæssigt kunne henlægges til et centralt organ, f. eks. det organ, der skal forestå eksamensordningen, idet en sådan centralisering af autoriseringen foruden at stemme overens med en autorisationsordning, hvorefter en autoriseret mester normalt skal have ret til at udføre arbejder over hele landet, også ville frembyde en række praktiske fordele.

Under den forhandling, som udvalget den 3. maj 1956 havde med repræsentanter for Københavns magistrat og Den danske Købstadforening, såvel som i de skriftlige erklæringer, som magistraten og købstadforeningen senere fremkom med, blev det imidlertid gjort gældende, at man fra kommunal side lagde megen vægt på, at autorisationsgivningen forblev decentraliseret således, at det blev de enkelte kommunalbestyrelser, der fik tillagt beføjelsen til at give autorisationer, idet man mente på denne måde bedst at kunne sikre kommunernes interesse i til stadighed at have nøje føling med de i de enkelte kommuner virkende mestre.

Da det for udvalget måtte stå som det væsentlige, at der gennemføres en eksamens- og autorisationsordning efter de foran nævnte retningslinjer, medens spørgsmålet om hvilken myndighed, der skal give autorisationen, vil komme i anden række, og da der fra kommunal side i øvrigt var fuld tilslutning til udvalgets forslag, har udvalget forladt tanken om at henlægge autoriseringen til et centralorgan og i stedet udformet et forslag til en decentraliseret autorisationsordning med de enkelte kommunalbestyrelser som autorisationsgivere. Med hensyn til de nærmere enkeltheder i ordningen henvises til det som bilag 1 aftrykte lovudkast. Ved indførelsen af en ordning, hvorefter opgaverne vedrørende autoriseringen vil komme til at påhvile kommunalbestyrelserne, vil en række kommunalbe-

styrelser — vel navnlig på landet — som ikke under den nuværende lovgivning har haft anledning til at beskæftige sig med her henhørende spørgsmål, blive nødt til at påtage sig disse opgaver. I kommuner, hvor der kun i ringe omfang, eventuelt kun rent lejlighedsvis, udføres installationsarbejder, der falder ind under den foreslåede lovgivning, vil det muligt kunne føles som en urimelig konsekvens af nyordningen, at kommunen skal beskæftige sig med administrationen af autorisationsordningen. Det vil da efter omstændighederne kunne være praktisk for sådanne kommuner at træffe aftale f. eks. med en nærliggende købstadkommune om, at autorisationer udstedt af denne skal kunne give vedkommende ret til at virke også i de kommuner, der har truffet sådan aftale med købstadkommunen.

Med hensyn til spørgsmålet om, hvilke arbejder der skal udføres af henholdsvis gas-, vand- og sanitetsmestre og kloakmestre, skal det bemærkes, at udvalget ikke har fundet at burde tage stilling hertil. Det er i praksis således, at visse afløbsinstallationer — i reglen alle udvendige, egentlige kloakanlæg — udføres af kloakmestrene, hvorimod alle øvrige afløbsinstallationer såvel som gas-, og vandinstallationerne udføres af gas-, vand- og sanitetsmestrene. Den nøjere afgrænsning af de to mestergruppers arbejdsområder beror imidlertid på faglige traditioner, som der efter udvalgets opfattelse ikke ude fra bør gribes ind i.

Medens udvalget har været enigt om, at den foreslåede eksamens- og autorisationsordning, for så vidt gasområdet angår, bør gælde alle installatører, der skal arbejde med installationer for gasværksgas og naturgas*), har det været gjort til genstand for indgående drøftelser, i hvilket omfang flaskegasinstallationerne bør medinddrages under ordningen.

De gældende regler om installation af flaskegas findes i justitsministeriets bekendt-

gørelse nr. 104 af 15. marts 1941 om flaskegasanlæg, som ændret ved bekendtgørelse nr. 270 af 27. juni 1942. Ifølge § 5 i denne bekendtgørelse skal husinstallationer for flaskegas udføres af en autoriseret gas- og vandmester, men § 6 undtager fra bestemmelsen i § 5 propan og butan eller blandinger heraf, som benyttes i husholdningen, tor så vidt beholdernes indhold ikke udgør mere end 11 kg, og for så vidt en række i bestemmelsen nærmere angivne vilkår iagttages. De pågældende små husholdningsinstallationer for flaskegas er endvidere fritaget fra den i bekendtgørelsens § 7 foreskrevne anmeldelse til den stedlige brandmyndighed forinden ibrugtagning. Af særlig interesse er det endvidere at fremhæve, at ej heller bestemmelsen i § 2, hvorefter flaskegasbeholdere ikke må anbringes inde i bygninger, finder anvendelse på disse installationer. Det er nemlig den omstændighed, at de brandmæssige hensyn har kunnet tilstede, at flaskegasbeholdere med et indhold af indtil 11 kg tillades anbragt indendørs, der har gjort det muligt for flaskegasvirksomhederne at fremstille de pågældende husholdningsinstallationer således, at egentlige røranlæg m. v. i forbindelse med disse installationer kan undgås, og også i øvrigt således, at teknisk sagkyndig assistance fra gas-, vand- og sanitetsmestre til installationernes opstilling skulle være ufornöden. Flaskegasvirksomhederne har herefter lagt hele produktionen af de omhandlede husholdningsinstallationer an på, at de skal kunne købes frit i handelen og kunne opstilles af køberne selv efter den medfølgende brugsanvisning. Da husholdningsinstallationerne udgør en meget væsentlig del af flaskegasvirksomhedernes salg — ca. 90 pct. af det samlede antal flaskegasinstallationer — har den deputation af repræsentanter for flaskegasvirksomhederne, som har haft lejlighed til at drøfte spørgsmålet med udvalget, givet udtryk for, at der fra flaskegasvirksomhedernes side må lægges megen vægt

*) Om installationer for naturgas gælder bestemmelsen i § 7 i justitsministeriets bekendtgørelse nr. 300 af 17. juni 1948 om borer og installationer til dennes udnyttelse, hvorefter sådanne installationer kun må udføres af dertil af brandmyndigheden godkendte gasmestre og skal ske efter de for almindelige gasinstallationer i kommunen gældende regler, eller, såfremt sådanne regler ikke er fastsat, efter de af brandmyndigheden givne forskrifter.

Såfremt udvalgets forslag skal gennemføres, må der således optages forhandling med justitsministeriet om ændring af denne bekendtgørelse.

på, at krav om, at alle arbejder med gas-installation skal foretages af autoriserede gas-, vand- og sanitetsmestre, ikke kommer til at omfatte de små husholdningsinstallationer.

De af justitsministeriet givne regler om flaskegas er for tiden optaget til revision og påregnes afløst af en generel flaskegas-bekendtgørelse, jfr. nærmere herom nedenfor i afsnit C.

Udvalget erkender, at medvirken af gas-, vand- og sanitetsmester til opstilling af de omhandlede husholdningsinstallationer næppe kan være fornøden. På den anden side finder udvalget, at det må sikres, at installationerne er udført på forsvarlig måde og fungerer tilfredsstillende, samt at de er anbragt i overensstemmelse med bygnings-, brand- og sundhedsmæssige forskrifter.

Udvalgets flertal mener herefter, at bestemmelserne om en eksamens- og autorisationsordning (ligesåvel som de nedenfor under afsnit B. og C. foreslåede bestemmelser om materielprøvning og tekniske regulativer) vel principielt bør omfatte alle former for gasinstallationer, men at der bør være hjemmel til at gøre undtagelse fra kravet om, at installationsarbejder kun må udføres af autoriserede gas-, vand- og sanitetsmestre, for så vidt angår sådanne til brug i husholdningen bestemte flaskegas-installationer, der ikke sættes i forbindelse med faste røranlæg, og at en sådan hjemmel i praksis bør benyttes, jfr. § 2 i det som bilag 1 aftrykte lovudkast.

Et mindretal (V. Koefoed) har fremsat ændringsforslag til lovudkastets § 2, stk. 3, (aftrykt som bilag 2) ud fra den betragtning, at når der i udvalget er opnået enighed om, at de pågældende små flaskegasanlæg kan undtages fra bestemmelserne i lovudkastets kapitel 2, bør denne undtagelse ikke bero på en dispensation, men fremgå direkte af lovens tekst.

Med hensyn til de gasanlæg, der efter mindretallets forslag er undtaget fra reglerne i kapitel 2, henviser mindretallet til, at der i Tekniske Forskrifter og Vejledning hørende til justitsministeriets underudarbejdelse værende generelle flaskegasbekendtgørelse vil kunne optages de nødvendige og tilstrækkelige bestemmelser om sådanne anlægs opstilling og brug.

B. Materielprøvningsordning.

Som anført under afsnit 2. B. er der på gasområdet etableret en prøvningsordning for gasforbrugende materiel, hvilken ordning administreres af „Danske gasværkers prøvningsudvalg". Dette prøvningsudvalg har udarbejdet et sæt af prøvningsregler, som i den tid, ordningen har været i kraft, stort set har fungeret tilfredsstillende. Hele ordningen må imidlertid i mangel af lovregler bygge på frivillig tilslutning fra fabrikanter og forhandlere af gasmateriel, fra gasværkerne og flaskegaselskaberne, og det har efter det for udvalget oplyste til trods for den udstrakte tilslutning, der har været til ordningen, været følt som et savn, at man ikke har haft hjemmel til at forbyde salg af materiel, som ikke opfylder prøvningsreglernes forskrifter.

For at afhjælpe dette savn foreslår udvalget, at der tilvejebringes lovhjemmel for indførelse af en prøvningsordning for gasforbrugende materiel med den på elektricitetsområdet i medfør af stærkstrømsloven gældende ordning som forbillede for hovedlinjerne.

Til at gøre indstilling til ministeren for offentlige arbejder om udfærdigelse af prøvningsforskrifter, til at drage omsorg for prøvnings gennemførelse og materiellens afmærkning samt til i det hele at varetage den praktiske administration af prøvningsordningen vil det være nødvendigt, at der oprettes et permanent organ svarende til det, der forefindes på elektricitetsområdet, nemlig „Danmarks elektriske materielkontrol".

Udvalget har ikke ment at burde stille forslag til sammensætningen af et sådant prøvningsudvalg, idet dette bør være overladt til ministeren for offentlige arbejder efter forhandling med de interesserede parter.

Udvalget har endvidere overvejet, om det måtte findes ønskeligt, at der også søgtes tilvejebragt lovhjemmel for at foreskrive kvalitetsbestemmelser for vand- og spildevands (sanitets- og kloak) materiel. Der er efter udvalgets opfattelse utvivlsomt et behov for sådanne bestemmelser, men udvalgets flertal finder, at bestemmelser herom rettest henhører under bygningslovgivningen, og et af boligministeren i foråret

1959 fremsat forslag til byggelov for købstæderne og landet indeholder da også hjemmel til i et vist omfang at gennemføre en sådan materielprøvningsordning (såvel som til reglementariske bestemmelser, jfr. nedenfor under C).

Et mindretal (V. Hougs, A. T. Jørgensen) finder, at en materielprøvningsordning også bør indføres, for så vidt angår vand- og afløbsmateriel, og har herom afgivet en udtalelse, der er aftrykt i afsnit D. nedenfor.

C. Teknisk regulativ.

Under hensyn til, at gas-, vand- og sanitetsmestre og kloakmestre udfører deres arbejde med offentlig autorisation, og at det i et vist omfang er dem pålagt at påse, at de bygnings- og sundhedsmæssige forskrifter — for landkommunernes vedkommende tilige brandpolitimæssige bestemmelser — overholdes ved installationernes udførelse, må det anses for nødvendigt, at der kan udfærdiges forskrifter for udførelsen af de de pågældende overdragne arbejder. I et vist omfang har forskrifter herom hidtil kunnet udfærdiges af de enkelte værker med hjemmel i § 4, stk. 1, i installationsloven af 1937, idet det i medfør af denne bestemmelse bl. a. også har kunnet gøres til et vilkår for opnåelse og bevarelse af autorisationerne, at arbejderne udføres under iagttagelse af visse tekniske forskrifter. At der imidlertid har været behov for ensartede, for alle forsyningsområder gældende regulativmæssige bestemmelser om udførelsen af disse installationsarbejder, således som de forefindes, for så vidt angår arbejder ved elektriske stærkstrømsanlæg, viser de bestræbelser, der i så henseende har været udfoldet af „Dansk gasteknisk forening“, „Dansk Ingeniørforening“ og „Dansk vandteknisk forening“, jfr. ovenfor under afsnit 2. C. Dersom der gennemføres en ensartet, for hele landet gældende eksamens- og autorisationsordning efter udvalgets forslag, vil gennemførelsen af et for hele landet gældende teknisk regulativ for udførelsen af de pågældende arbejder imidlertid blive endnu mere påkrævet. Ligesom med hensyn til en eventuel materielprøvningsordning for vand- og spildevandsmateriel finder udvalgets flertal, at spørgsmålet om et teknisk regulativ for udførelsen af her hen-

hørende installationer rettest bør løses gennem bygningslovgivningen, og dette flertal har derfor alene ment at burde stille forslag om gennemførelse af sådanne bestemmelser på gasområdet.

Et mindretal (V. Hougs og A. T. Jørgensen) finder, at der bør søges tilvejebragt hjemmel til at udfærdige et teknisk regulativ også på vand- og spildevandsområdet, jfr. herom afsnit D. nedenfor.

Det må forudses, at det kan være påkrævet inden for enkelte lokale områder at fastsætte særlige, fra de almindelige forskrifter afvigende regler for gasinstallationernes udførelse, og udvalget tilsigter da heller ikke med sit forslag at udelukke, at der i det tekniske regulativ gives sådanne specielle forskrifter i særlige tilfælde.

Endvidere finder udvalget, at værkernes hidtidige (efter forslaget kommunernes) adgang til (jfr. § 4, stk. 2, i installationsloven af 1937) at udfærdige forskrifter af ordensmæssig karakter (om anmeldelse af udførte arbejder og lignende) bør bevares både på gas-, vand- og spildevandsområdet.

Værkerne selv vil ved gennemførelsen af udvalgets forslag ikke blive afskåret fra som hidtil at opstille forbrugerregulativer af kontraktmæssig karakter med hensyn til benyttelsen af installationerne, men det må naturligvis herved forudsættes, at sådanne specielle forbrugerregulativer ikke kommer til at indeholde noget mod det generelle tekniske regulativ stridende.

Hvad særlig angår installationer for flaskegas og naturgas, må der, såfremt udvalgets forslag skal gennemføres, optages forhandling med justitsministeriet om koordinering af dette ministeriums her hen hørende bestemmelser. Det bemærkes herved, at justitsministeriet under 17. oktober 1957 har nedsat et udvalg vedrørende flaskegas. Dette udvalg, hvori bl. a. to af nærværende udvalgs medlemmer (Herlöv Jensen og V. Koefoed) har sæde, har til opgave med hjemmel i brandlovgivningen at udarbejde forslag til regler om opbevaring og transport af flaskegas samt indretning af anlæg til udnyttelse af flaskegas i husholdnings- og industribrug.

Disse regler, der er tænkt at skulle afløse de omtalte justitsministerielle bekendtgørelser om flaskegas, er endnu ikke færdigbehandlet.

D. Mindretalsudtalelse vedrørende Materielprøvningsordning (B) og Teknisk Regulativ (C).

Et mindretal i udvalget (V. Hougs og A. T. Jørgensen) ønsker at udtale følgende:

„Under udvalgets arbejde har vi hævdet, at man under hensyn til, at de personer — gas-, vand- og sanitetsmestre — der i henhold til installationsloven af 1937 er autoriserede gasinstallatører, samtidig er autoriserede til at udføre vandinstallationer og sanitetsinstallationer (afløbsinstallationer), efter vor anskuelse bør behandle alle tre installationsarter under ét. Dette blev tiltrådt af det samlede udvalg”.

Efter at resultatet af udvalgets arbejde har været forelagt Købstadforeningen og Københavns magistrat, bevirkede svarene fra disse, at udvalget blev indkaldt til genoptagelse af arbejdet, men med bemærkning om, at de tekniske bestemmelser og prøvningsbestemmelserne vedrørende vand- og sanitetsinstallationerne måtte udelades.

Til det nu foreliggende forslag ønsker vi at udtale:

„Vi er enige i, at lovforslaget omfatter både gas-, vand- og sanitetsinstallationer samt kloakarbejder, ligesom vi er enige med udvalgets flertal om lovens affattelse, men vi finder derimod, at den foretagne isolering af gasproblemerne og udelukkelse af problemerne vedrørende vand- og sanitetsinstallationer og kloakarbejder fra de tekniske bestemmelser er uheldig.

En sådan sondring kan ikke motiveres med, at der eksisterer et landsomfattende regulativ for gasinstallationer, men ikke for vand- og sanitetsinstallationer. Thi uddannelsen af de personer, der indstiller sig til prøven for gas-, vand- og sanitetsmestre, foregår på grundlag af de af Dansk Ingeniørforening udgivne „Forskrifter vedrørende vandindlæg i ejendomme” (Vandværksregulativet) og Dansk Ingeniørforenings „Afløbsregulativ” eller lærebøger udarbejdede på grundlag af disse.

Uddannelsen af kloakmestre foregår ligeledes på grundlag af ovennævnte afløbsregulativ.

Der har været fremsat den indvending, at „Vandværksregulativet” ikke gælder for hele landet, men dels er det almindeligt gældende for hovedstadsområdet, dels er det bekendt, at der af Dansk Ingeniørforening er indledt en revision af „Vandværksregulativet” under medvirking bl. a. af Dansk vandteknisk forening med det formål at udforme regulativet således, at det kan blive et landsomfattende regulativ.

Det må indrømmes, at risikoen ved fejlagtig udførte gasinstallationer er almindelig bekendt, men desværre er det ikke almindelig bekendt, hvilke værdier der ødelægges ved fejlagtig udførte vand- og sanitetsinstallationer, og hvilke ulykker en dårlig udførelse af disse installationer vil kunne medføre. Vi undlader ikke at tilføje, at vi under hensyn til, at en del af disse installationer er beliggende i vejarealer, med den stadig voksende trafik både i intensitet og hastighed anser det for meget risikabelt at udskyde spørgsmålet om disse installationers rette udførelse til fremtiden.

Efter det foranstående skal vi indtrængende henstille til lovgivningsmagten at udvide loven til at omfatte vand- og sanitetsinstallationer samt kloakering på linje med gasinstallationer, ikke mindst med hensyn til prøvning af de materialer, der anvendes til sådanne installationer”.

E. Almindelig lovgivning.

Ud over de lovgivningsmæssige bestemmelser vedrørende installation af gas (installationsloven af 1937) og de af brandpoliti-, bygnings- og sundhedsmæssige hensyn udfærdigede forskrifter samt bestemmelser i henhold til arbejderbeskyttelseslovgivningen har der — i modsætning til hvad tilfældet har været på elektricitetsområdet (stærkstrømsloven) — ikke hidtil været givet almindelige bestemmelser på gasområdet. Forhold vedrørende produktionen og distribueringen af gas (indretningen af gasværker, fremføringen af disses hovedforsyningsledninger etc.), fastsættelse af takster for gassen, fastlæggelse af grænsen for de enkelte værkers forsyningsområde*) m. m. har så-

*) I henhold til § 3 i installationsloven af 1937, jfr. ovenfor pag. 8, afgør indenrigsministeren (ministeren for offentlige arbejder) endeligt tvivlsspørgsmål om, hvilken ledelse eller kommunalbestyrelse der skal kunne træffe beslutning og meddele bemyndigelse inden for et område. Denne bestemmelse forudsætter imid-

ledes ikke været reguleret af nogen særlig derpå rettet lovgivning i hele den periode, hvori udbygningen af landets gasforsyningsanlæg har fundet sted. Det er udvalgets opfattelse, at manglen af en hele gasområdet omfattende lovgivning ikke i noget væsentligt omfang har været til skade for en rationel udbygning af gasforsyningen, og at det i det hele taget ikke har været følt som noget savn, at der ikke har eksisteret en sådan lovgivning. Hvor betingelserne derfor — en tilstrækkelig tæt bebyggelse — har været til stede, har i reglen vedkommende kommune draget omsorg for opførelse af gasværker til forsyning med gas inden for den pågældende kommunes område. Fremkomsten af flaskegas har derhos i den nyere tid gjort det muligt at forsyne befolkningen med gas også i de tyndere befolkede egne, navnlig landdistrikterne. Udvalget finder den måde, hvorpå gasforsyningen foregår, tilfredsstillende fra forbrugernes synspunkt, og udvalget ser ikke, at der i dag er trang til lovgivning på gasområdet ud over, hvad der er omhandlet foran under afsnittene A., B. og C.

F. Dækning af de med gennemførelsen af de af udvalget foreslåede foranstaltninger m. v. forbundne udgifter.

De udgifter, der kan blive tale om, er dels udgifter i anledning af afholdelse af mesterprøverne, dels udgifter i anledning af materielprøvningen (til laboratorier, teknisk assistance m. v.).

For at man kunne danne sig et overblik over størrelsesordenen af de indtægter og udgifter, der kan påregnes, har Herlöv Jensen efter udvalgets anmodning udarbejdet et skønmæssigt budget ledsaget af kommentarer, se bilag 4.

Hvad angår eksamensordningen, finder udvalget, at udgifterne til afholdelse af mesterprøver må dækkes af eksamensgebyrer, som må afkræves eksaminanderne.

En sådan ordning er også foreslået i det ovennævnte budget.

I anledning af, at der i budgettet kun er regnet med afholdelse af prøver for gas-, vand- og sanitetsmestre og kloakmestre i København og Århus, skal imidlertid bemærkes, at der antagelig vil fremkomme ønsker også fra enkelte andre byer om afholdelse af prøver i de pågældende byer. Ganske vist vil man formentlig kunne regne med, at vedkommende tekniske skoler i de byer, hvor prøver skal afholdes, vil sørge for de fornødne lokaler, faste anlæg etc., men antallet af eksaminander kan ikke påregnes at stige, fordi man afholder prøver flere steder, og de samlede udgifter ved eksamensordningen vil derfor i så fald formentlig blive noget større end budgetteret (større rejseudgifter, diæter etc.).

Da allerede de i budgettet foreslåede eksamensgebyrer på 540 kr. for gas-, vand- og sanitetsmestre og 540 kr. for kloakmestre er højere end de hidtil i Københavns kommune opkrævede gebyrer, er det måske tvivlsomt, om det vil være rimeligt at forhøje gebyrerne yderligere. Det må dog bemærkes, at de, der indstiller sig til gas-, vand- og sanitetsmesterprøverne og kloakmesterprøverne, ikke er ganske unge personer. Det er således i reglen personer i alderen 23—25 år, der indstiller sig til gas-, vand- og sanitetsmesterprøverne. Hvad kloakmesterprøverne angår, gælder det, at det vistnok i reglen er noget ældre personer, der indstiller sig til disse prøver. Det er således meget ofte entreprenører med en flerårig virksomhed bag sig, der ønsker at blive kloakmestre.

Hvad dernæst materielprøvningsordningen angår, er det udvalgets opfattelse, at udgifterne hertil på tilsvarende måde som udgifterne til det i henhold til stærkstrømsloven etablerede prøvningsorgan „Danmarks elektriske materielkontrol's virksomhed bør dækkes af afgifter for materiellets prøvning, som vil være at erlægge af fabrikanterne. Det skal herved bemærkes, at den af „Dan-

lertid kun tilstedeværelsen af en vis begrænsning af forsyningsområderne, men hjemler ikke nogen forudgående fastlæggelse af sådanne grænser i modsætning til bestemmelsen i stærkstrømslovens § 2, der i et vist omfang indeholder hjemmel for grænsefastlæggelse.

En til den pågældende bestemmelse i installationsloven af 1937 svarende bestemmelse er i øvrigt ikke medtaget i udvalgets forslag, allerede fordi den foreslåede autorisationsordning gør en sådan bestemmelse overflødig.

ske gasværkers prøvningsudvalg“ iværksatte prøvningsordning for materiel til gasinstallationer — som det også fremgår af Herløv Jensens kommentarer til det af ham udarbejdede budget (bilag 4) — hidtil stort set har kunnet hvile i sig selv på basis af de af fabrikanter af sådant materiel erlagte afgifter for materiellets prøvning. Det kan ikke forventes, at de særlige begunstigelser med hensyn til såvel direkte økonomisk som anden støtte, som har været tilstået det på et privat initiativ tilblevne „Danske gasværkers prøvningsudvalg“, også vil blive tilstået et i henhold til en lov nedsat organ, og det ville ej heller være rimeligt delvis at opbygge en lovhjemlet prøvningsordning, selv om også kun delvis, på sådanne villige begunstigelser. Utvivlsomt vil da også de afgifter, der skal svares af fabrikanter af gasforbrugende materiel for materiellets prøvning, uden prisfordyrende følger — hvorved bemærkes, at de af „Danske gasværkers prøvningsudvalg“ hidtil opkrævede afgifter har været ret små sammenholdt med tilsvarende afgifter i andre lande — kunne fastsættes således, at de vil kunne strække til til dækning af udgifterne ved prøvningen.

Den nærmere udformning af reglerne for prøvningsafgifter bør det efter udvalgets formening overlades det foreslåede permanente organ at fremkomme med indstilling

om til ministeren for offentlige arbejder, men reglerne vil formentlig i vidt omfang kunne udarbejdes med de af „Danske gasværkers prøvningsudvalg“ anvendte afgiftsregler som forbillede.

G. Andre spørgsmål.

Fra ministeriet for offentlige arbejder har udvalget modtaget en henvendelse fra sundhedsstyrelsen, hvori sundhedsstyrelsen henstiller, at udvalget, så vidt det er muligt, under sine overvejelser inddrager spørgsmålet om afgiftning af den almindelige husholdningskøgegas i byerne.

Da udvalget som anført ovenfor i afsnit E. ikke har ment at burde stille forslag om en almindelig lovgivning på gasområdet, har udvalget ej heller ment at kunne gå nærmere ind på spørgsmålet om afgiftning af bygassen, idet dette forudsætter en lovgivning, der også omfatter selve gasværkerne.

For så vidt sundhedsstyrelsen i sin henvendelse tillige har henstillet, at udvalget har sin opmærksomhed henvendt på ønskeligheden af, at der tilvejebringes almindelige regler for installation af gasbadeovne, bemærkes, at de fornødne regler herom vil kunne gives i det foreslåede tekniske regulativ.

4.

Indstilling.

Med henblik på tilvejebringelse af de fornødne lovregler til gennemførelse af de af udvalget fremsatte forslag har udvalget udarbejdet et udkast til „Forslag til lov om gas-, vand- og afløbsinstallationer m. v.“ samt til bemærkninger til lovforslaget.

Dette udkast, der er af trykt som bilag 1, er tiltrådt af et flertal af udvalget.

Et mindretal (overingeniør V. Koefoed) **har** som foran nævnt fremsat forslag til ændret affattelse af lovudkastets § 2, stk. 3, se bilag 2, der også indeholder mindretallets bemærkninger til ændringsforslaget. Mindretallet kan i øvrigt tiltræde det udarbejdede lovudkast.

København, den 3. maj 1960.

J. Bang Christensen.
Formand.

Bendt Hansen.

V. Hougs.

Herløv Jensen.

K. R. Jensen.

A. T. Jørgensen.

Reinh. Jørgensen.

V. Koefoed.

Sv. Larsen.

Erik Sørensen.

Erik Alsøe.

Udkast til lovforslag med tilhørende bemærkninger.

A.

Forslag

tu

Lov om visse forhold vedrørende gas-, vand- og afløbsinstallationer og dertil hørende kloakledninger.

Kapitel 1.

Lovens område.

§ 1. Denne lov vedrører installationer for forsyning med gas (herunder naturgas) og vand fra forsyningsanlæg for flere end en enkelt forbruger, flaskegasinstallationer samt afløbsinstallationer og dertil hørende kloakledninger. Loven omfatter endvidere de i gasinstallationerne benyttede materialer og brugsgenstande.

Uden for lovens område falder gasværkers hovedledninger og vandværkers hoved- og forsyningsledninger samt gade- og hovedkloaker.

Kapitel 2.

Autorisationer og mester frøver.

§ 2. Arbejder ved de i § 1 omhandlede installationer og ledninger må kun udføres af personer, der har bestået en af ministeren for offentlige arbejder godkendt prøve for gas-, vand- og sanitetsmestre henholdsvis kloakmestre, jfr. dog §§ 16 og 17, og som har opnået autorisation som gas-, vand- og sanitetsmester henholdsvis som kloakmester, jfr. dog § 3, stk. 2, § 16 og § 17, stk. 2. Bestemmelsen om prøve og autorisation er dog ikke gældende for arbejder ved de i § 1 omhandlede installationer, som udføres af pågældende værker eller kloakanlæg ved eget personale inden for deres respektive forsynings- henholdsvis kloakområde.

Hvor forholdene i øvrigt særlig taler derfor, kan ministeren for offentlige arbejder

dispensere fra den i stk. 1 anførte betingelse om aflæggelse af prøve.

Ministeren for offentlige arbejder kan helt eller delvis undtage fra nærværende kapitels regler arbejder ved sådanne til brug i husholdningen bestemte flaskegasanlæg, der ikke sættes i forbindelse med faste rørinstallationer. Ministeren kan derhos for disse anlæg fastsætte regler, der kan træde i stedet for nærværende kapitels, samt regler om flaskegasselskabernes tilsyn med anlæggenes opstilling.

§ 3. De i § 2 omhandlede autorisationer gives af de enkelte kommunalbestyrelser (for Københavns vedkommende her som i det følgende magistraten). Når en ansøger, der angiver at ville drive erhvervsmæssig virksomhed som gas-, vand- og sanitetsmester eller som kloakmester og derhos i henhold til § 4 har krav på autorisation, fremsætter begæring derom, skal autorisationen udfærdiges som gældende for hele den pågældende kommune.

Ministeren for offentlige arbejder kan dog uanset bestemmelsen i stk. 1 bemyndige statsinstitutioner, der råder over personale med de fornødne tekniske kvalifikationer, til at lade de arbejder inden for deres egne installationer og anlæg, som ellers er forbeholdt autoriserede mestre, udføre af personer, som er ansat i vedkommende institutioner og har bestået en i henhold til § 2, stk. 1, godkendt prøve for gas-, vand- og sanitetsmestre henholdsvis kloakmestre.

§ 4. Enhver, som har bestået en i henhold til § 2 godkendt prøve for gas-, vand- og sanitetsmestre eller for kloakmestre eller har opnået dispensation efter § 2, stk. 2, kan kræve sig autoriseret som gas-, vand- og sanitetsmester henholdsvis kloakmester, jfr. dog § 5, når han endvidere

- 1) inden for vedkommende kommune har fast værksted med telefon eller som kloakmester har fast kontor med telefon og plads, jfr. § 10,
- 2) som sikkerhed for den forsvarlige udførelse af de ham overdragne arbejder deponerer et af vedkommende kommunalbestyrelse generelt fastsat beløb eller stiller en efter kommunalbestyrelsens skøn betryggende sikkerhed for, at et sådant beløb er til rådighed,
- 3) kan dokumentere inden for de sidste 5 år at have haft mindst 1 års praktisk arbejde i branchen, såfremt der er forløbet 5 år fra den dag, han bestod mesterprøven og
- 4) ikke er ude af rådighed over sit bo.

Den, der i henhold til bestemmelserne i nærværende paragraf har begæret og fået udstedt, ubegrænset autorisation som gas- vand- og sanitetsmester eller som kloakmester, skal alene opfylde kravet om sikkerhedsstillelse for at opnå tilsvarende autorisation i andre kommuner, jfr. dog § 5.

§ 5. Uanset om en person opfylder betingelserne i § 4 for at kunne kræve sig autoriseret som gas-, vand- og sanitetsmester eller som kloakmester, skal vedkommende kommunalbestyrelse kunne nægte autorisation, såfremt ansøgeren inden for de sidste 3 år er straffet for overtrædelse af nærværende lov eller bestemmelser udstedt i henhold til nærværende lov. Samme virkning har straf, der for forseelser i forbindelse med de i nærværende lov omhandlede installationer er idømt inden for de sidste 3 år i medfør af § 9 i lov nr. 151 af 7. maj 1937 om tekniske installationer.

Den, der efter tidligere at have været autoriseret, har mistet sin autorisation på grund af et af de i § 8, stk. 3, omhandlede forhold, skal ligeledes ikke have noget krav på fornyet autorisation.

§ 6. Beslutninger af kommunalbestyrelser, hvorved en ansøgt autorisation nægtes eller begrænses, skal være ledsaget af en begrundelse og kan, når betingelserne i § 4 ikke er opfyldt, samt i de i § 5 omhandlede tilfælde, af vedkommende ansøger påklages til ministeren for offentlige arbejder.

Klage skal ske inden 8 uger efter, at den pågældende afgørelse er meddelt ansøgeren ved forkyndelse eller anbefalet brev.

Ansøgeren skal samtidig med meddelelsen om afgørelsen gøres bekendt med sin klageret og med klagefristen.

§ 7. Såfremt en mester ophører med at opfylde de i § 4, stk. 1, nr. 1) og 4) fastsatte betingelser, bortfalder enhver ham meddelt autorisation.

§ 8. Enhver mester bærer ansvaret for det af ham anvendte personales duellighed og pålidelighed.

Er utilfredsstillende arbejde udført af en autoriseret mester eller af det personale, for hvilket han er ansvarlig, kan den kommunalbestyrelse, der har meddelt autorisationen, træffe beslutning om anvendelse af det af mesteren deponerede beløb til skadesløsholdelse af vedkommende gas- eller vandværk eller flaskegasselskab eller kommunale kloaksystem eller den, hvem det iøvrigt pålægges at udbede mesterens mangelfulde arbejde, for udgifter, der herved måtte være påført samme. Det deponerede beløb bliver derefter inden udløbet af en af kommunalbestyrelsen fastsat frist på ny at bringe op på sin oprindelige størrelse. Sker dette ikke, kan autorisationen suspenderes, og har indbetaling af depositum ikke fundet sted inden et års forløb, bortfalder autorisationen endeligt.

Når den kommunalbestyrelse, der har meddelt en autorisation, finder, at en mester har udvist grov eller gentagen forsømmelighed ved udførelsen af installationsarbejder, eller at han har gjort sig skyldig i grov eller gentagen overtrædelse af de af kommunalbestyrelsen i medfør af § 10 udfærdigede ordensmæssige forskrifter, kan den pågældende kommunalbestyrelse tilbagekalde autorisationen på tid fra 1 til 5 år eller indtil videre.

En given autorisation kan endvidere tilbagekaldes af vedkommende kommunal-

bestyrelse, når en autoriseret mester i et tidsrum af 5 år ikke har udført installationsarbejder inden for den pågældende kommune.

§ 9. De i henhold til § 8, stk. 3, truffne beslutninger kan af mesteren indbringes for domstolene inden 8 uger efter, at den pågældende beslutning er meddelt ham ved forkyndelse eller anbefalet brev. Sagsanlæg har opsættende virkning, men retten kan ved kendelse bestemme, at mesteren under sagens behandling ikke må udøve virksomhed, som omfattes af denne lov.

De i henhold til § 8, stk. 4, af kommunalbestyrelsen truffne beslutninger kan af vedkommende mester påklages til ministeren for offentlige arbejder.

Klage skal ske inden 8 uger efter, at den pågældende beslutning er meddelt vedkommende mester ved forkyndelse eller anbefalet brev.

Mesteren skal samtidig med meddelelsen om en i henhold til § 8, stk. 3, truffen beslutning gøres bekendt med sin ret til at indbringe beslutningen for domstolene og med den for sagsanlæg fastsatte frist.

Når beslutning er truffet i henhold til § 8, stk. 4, skal mesteren samtidig med meddelelsen herom gøres bekendt med sin klageret og med klagefristen.

§ 10. De enkelte kommunalbestyrelser kan under iagttagelse af den bestående lovgivnings bestemmelser i en instruks fastsætte nærmere ordensmæssige forskrifter for udførelsen af de arbejder inden for den pågældende kommune, hvortil autorisation i henhold til nærværende lov udkræves. I sådanne forskrifter skal fastsættes bestemmelser om installatørværksteders indretning og udstyr. Ministeren for offentlige arbejder udfærdiger efter forhandling med de interesserede organisationer vejledende forskrifter for de minimumskrav, der til enhver tid bør stilles til værkstedernes indretning og forsyning med instrumenter og hjælpeværktøj.

Spørgsmålet om, hvorvidt en ordensmæssig bestemmelse med føje er optaget i en i medfør af stk. 1 udfærdiget instruks, kan forelægges ministeren for offentlige arbejder, der endeligt afgør sagen.

§ 11. De enkelte kommunalbestyrelser har pligt til at holde ministeren for offentlige arbejder eller et af ministeren udpeget organ underrettet om alle af vedkommende ledelse truffne beslutninger om suspension eller tilbagekaldelse eller tilbagegivelse af autorisationer samt om ethvert tilfælde, hvor det kommer til vedkommende kommunalbestyrelses kundskab, at en i kommunen autoriseret mester er straffet for overtrædelse af denne lov, eller at han ikke længere opfylder betingelserne for at vedblive at være autoriseret, jfr. § 7.

Ved ministeren for offentlige arbejders foranstaltning føres et register over de i stk. 1 omhandlede indberetninger. Oplysninger om registrets indhold må ikke uden ministeren for offentlige arbejders samtykke meddeles andre end kommunalbestyrelser og flaskegasselskaber. De enkelte mestre har altid krav på at få oplysning om, hvad der er registreret om de pågældende selv.

§ 12. Til at overvåge afholdelsen af de i § 2 omhandlede prøver nedsætter ministeren for offentlige arbejder en eller flere eksamenskommissioner, hvis medlemmer udpeges af ministeren efter forhandling med de interesserede organisationer, kommunale sammenslutninger m. v. Ministeren fastsætter de nærmere regler for kommissionernes virksomhed samt forskrifter for aflægelse af prøverne, herunder hvilket undervisningsmateriale der skal benyttes. For deltagelse i prøverne erlægges et gebyr, hvis størrelse fastsættes af ministeren for offentlige arbejder og således, at det svarer til udgifterne ved afholdelsen af prøverne.

Kapitel 3.

Reglement for gasinstallationer.

§ 13. Ministeren for offentlige arbejder bemyndiges til i et reglement (gasreglementet) at fastsætte forskrifter for udførelse af gasinstallationer og prøvning af gasmateriel.

Som bistand for ministeren for offentlige arbejder ved udarbejdelsen og administrationen af gasreglementet nedsættes et udvalg, hvis medlemmer udnævnes af ministeren efter forhandling med de interesserede organisationer, kommunale sammenslutninger m. v.

Udvalget indsender forslag til forretningsorden til ministeren for offentlige arbejder til dennes godkendelse.

I gasreglementet kan der fastsættes:

- a) tekniske bestemmelser, der bliver at iagttage ved udførelse af de i § 1 omhandlede gasinstallationer,
- b) krav, der bliver at stille til indretningen og funktionen af de ovne og andre apparater samt armaturer og slanger, som indgår i sådanne installationer,
- c) bestemmelser om, at materiellet skal være godkendt af og forsynet med et mærke fra fornævnte udvalg,
- d) forbud mod til brug i indlandet at fremstille, indføre, sælge eller udlevere sådant materiel, såfremt dets anvendelse vil være i strid med reglementets bestemmelser,
- e) eventuelle overgangsbestemmelser med hensyn til allerede installeret materiel, som ikke er i overensstemmelse med reglementets bestemmelser,
- f) afgifter, der af fabrikanter eller forhandlere vil være at erlægge til udvalget til afholdelse af de med sammes virksomhed forbundne udgifter.

Kapitel 4.

Straffebestemmelser.

§ 14. Enhver, der uden i medfør af nærværende lov at være berettiget dertil udfører arbejde ved noget af loven omfattet

anlæg m. v., straffes med bøder. På samme måde straffes den, der lader de nævnte arbejder udføre af personer, som ikke efter loven er berettiget dertil.

§ 15. Overtrædelse af de i henhold til §§ 10 og 13 udfærdigede forskrifter straffes med bøder.

Kapitel 5.

Overgangs- og ikrafttrædelsesbestemmelser.

§ 16. Ministeren for offentlige arbejder er bemyndiget til at udfærdige overgangsbestemmelser.

§ 17. Lov nr. 151 af 7. maj 1937 ophæves.

De i medfør af den hidtidige lovgivning udfærdigede autorisationer vedbliver at have gyldighed i samme omfang som hidtil, indtil de ændres eller tilbagekaldes i medfør af bestemmelser i denne lov. Det samme gælder de i medfør af fornævnte lovs § 4, stk. 2, udfærdigede reglementariske ordensmæssige bestemmelser, dog kun for så vidt de ikke er uforenelige med bestemmelser i nærværende lov.

§ 18. Denne lov gælder ikke for Grønland, men kan ved kongelig anordning sættes i kraft i denne landsdel med de lempelser, som følger af de særlige grønlandske forhold.

Loven træder i kraft den

B.

Bemærkninger til lovforslaget.

Nærværende lovforslag tilsigter i overensstemmelse med de synspunkter, der har vundet tilslutning fra et flertal i det af ministeriet for offentlige arbejder under 9. marts 1954 nedsatte udvalg vedrørende gasproblemer m. v., at skabe hjemmel for gennemførelse af en ensartet, hele landet omfattende eksamens- og autorisationsordning for gas-, vand- og sanitetsmestre og kloakmestre til afløsning af den i henhold til lov nr. 151 af 7. maj 1937 om tekniske installationer (herefter kaldet installationsloven af 1937) gældende ordning.

Lovforslaget tilsigter endvidere at skabe hjemmel for, at der på gasområdet kan fastsættes forskrifter

om udførelsen af installationerne og om prøvning af det herved benyttede materiel.

TÜ § 1.

I bestemmelsen fastlægges området for loven således, at denne omfatter alle installationer for gas- og vand- samt afløbsinstallationer (sanitets- og kloakinstallationer) og dertil hørende kloakledninger. For så vidt angår gasinstallationer, omfatter loven endvidere alle materialer og brugsgenstande, der benyttes i gasinstallationer (indgår i disse).

Ved anvendelsen af ordet „installation" har udvalget henholdt sig til den i den almindelige sprog-

brug fastslåede anvendelse af ordet, hvorefter det lige så vel betegner et arbejde som det derved frembragte arbejdsresultat (den færdige installation)

Inden for lovens område falder ledningsanlæg (stikledninger) til og med tilslutningen til gas- og vandværkers hovedledninger (forsyningsledninger) og til hovedkloaker, hvorimod sådanne fællesledninger ikke henhører under loven, hvilket det er fundet hensigtsmæssigt udtrykkeligt at angive, også fordi det herved præciseres, at der i så henseende har fundet en begrænsning sted i lovens formelle gyldighedsområde i forhold til området for installationsloven af 1937. I øvrigt er lovens område udvidet i forhold til installationsloven af 1937, idet den også medtager installationer for naturgas og

Medens loven omfatter alle flaskegasinstallationer og afløbsinstallationer, omfattes alle øvrige gasinstallationer samt vandinstallationer ikke af loven, for så vidt de kun benyttes til forsyning med gas og vand fra forsyningsanlæg for en enkelt forbruger. Ordene „forsyningsanlæg for flere end en enkelt forbruger“ forstås i modsætning til anlæg, der alene benyttes af vedkommende ejer og dennes husstand, og begrænsningen er navnlig indsat med henblik på fra lovens bestemmelser at undtage helt private vandinstallationer især i ejendomme på landet, der udelukkende aftager vand fra et på vedkommende ejendom til dennes eget brug indrettet pumpeanlæg.

Derimod vil installationer, som ejeren i erhvervs-mæssigt øjemed lader benytte af andre end sin egen husstand, være omfattet af lovens bestemmelser, uanset om installationen kun betjener vedkommende enkelte ejendom. Som eksempler herpå kan anføres installationer på fabrikker, i hotel- og pensionatsvirksomheder, i skoler eller i hospitaler. For gasinstallationer vil begrænsningen næppe være af større praktisk betydning.

Til § 2.

Bestemmelsen fastslår, at der i almindelighed udkræves autorisation til udførelse af installationsarbejder. Fra dette princip er der dog gjort undtagelse i to henseender.

Det har for mange gas- og vandværkers og kloakvæsners vedkommende gennem årene været praksis inden for eget forsynings- henholdsvis kloakområde at lade eget personale udføre visse arbejder ved de i § 1 omhandlede installationer, såsom arbejder ved ledninger i gadearealer (stikledninger), udskiftning af gas- og vandmålere, arbejder ved husinstallationer, bl. a. i tilfælde, hvor ejeren har vægret sig ved at bringe installationer i forskriftsmæssig stand, m. m. Det har i hovedsagen drejet

sig om arbejder, som ligger uden for gas-, vand- og sanitetsmestrenes og kloakmestrenes interessesfære.

Den pågældende praksis bør kunne opretholdes også i fremtiden, og der er derfor i stk. 1, 2. punktum, givet adgang til, at arbejder af den omhandlede karakter kan udføres uden, at det kræves, at det pågældende personale skal have bestået prøve og opnået autorisation.

Der er endvidere i stk. 3 stillet forslag om, at visse mindre flaskegasanlæg helt eller delvis skal kunne undtages fra autorisationsordningen.

Det er herved forudsat, at der gøres praktisk brug af bemyndigelsen for ministeren til at undtage disse anlæg fra ordningen, fordi det drejer sig om installationer af en let overskuelig art, og fordi praktiske hensyn, derunder hensynet til den løbende udskiftning af gasflaskerne, i høj grad taler for at tillade forbrugeren selv at udføre tilslutningen på grundlag af en skriftlig instruktion. Risikoen i denne henseende må også under hensyn til de indvundne erfaringer fra de år, i hvilke flaskegassalg har fundet sted her i landet, anses minimal. Det er dog ikke anset for muligt i loven udtømmende at fastslå, hvilke flaskegasanlæg undtagelsesstillingen skal gælde, idet dette bl. a. må bero på, hvad der tilsiges af de brandpolitimæssige hensyn, som hidtil har været bestemmende for størrelsen og arten af de flaskegasanlæg, det har kunnet tillades at opstille indendørs, men undtagelsen fra autorisationsordningen vil efter bestemmelsens formulering ikke kunne omfatte flaskegasanlæg, der kræver forbindelse med en egentlig rørinstallation, f. eks. til en vandvarmer.

Ved bestemmelsen i stk. 2 om adgang for ministeren for offentlige arbejder til at dispensere fra eksamenskravet er det forudsat, at dispensation kun undtagelsesvis gives, ligesom det også er forudsat, at der indhentes erklæring fra eventuelt interesserede kommunalbestyrelser, f. eks. i tilfælde af at det er oplyst, at ansøgeren agter at virke i de pågældende kommuner. Den tilsvarende bestemmelse i installationsloven af 1937 har i øvrigt ikke været benyttet i en lang årrække, men det er desuagtet fundet, at en sådan dispensationsadgang bør opretholdes, da der ikke på forhånd kan ses bort fra, at der vil kunne fremkomme ganske ekstraordinære tilfælde, hvor en dispensation vil være rimelig. Det bemærkes herved, at dispensationsadgangen ikke tænkes benyttet, når personer i udlandet har bestået prøver af en beskaffenhed, der må sidestilles med de her i landet godkendte, idet der i sådanne tilfælde forudsættes givet en enkeltstående godkendelse af den pågældende udenlandske prøve.

Til § 3.

Autorisationer foreslås udfærdiget af vedkommende kommunalbestyrelse. For Københavns vedkommende er efter kommunens ønske beføjelserne vedrørende autorisationsgivning m. v. foreslået henlagt til magistraten, hvilket i øvrigt ganske svarer til den efter installationsloven af 1937 gældende ordning. Når en ansøger, der agter at drive erhvervsmæssig virksomhed som gas-, vand- og sanitetsmester eller som kloakmester i medfør, af § 4 har krav på autorisation, skal denne ikke af kommunalbestyrelsen kunne begrænses hverken stedligt inden for forsyningsområdet eller tidsmæssigt eller indholdsmæssigt til kun at omfatte bestemte arter af installationsarbejder. En betingelse for, at kommunalbestyrelsen i sådanne tilfælde kan fastsætte begrænsninger i autorisationen, er det derfor, at ansøgeren udtrykkeligt fremsætter begæring herom. En begrænsning af autorisationen vil derimod være rimelig, når ansøgeren ikke agter at drive privat, erhvervsmæssig installatørvirksomhed, f. eks. når ansøgeren er ansat i en fabriksvirksomhed og kun skal foretage installationsarbejder inden for den pågældende virksomhed, ligesom begrænsninger kan være rimelige i en autorisation, som en kommunalbestyrelse finder det forsvareligt at udfærdige, selv om ansøgeren ikke opfylder betingelserne i § 4 og således ikke har krav på autorisation, jfr. tillige § 5.

I henhold til § 7 i installationsloven af 1937 har der været adgang for statsinstitutioner til at opnå særlig bemyndigelse af ministeren for offentlige arbejder til at lade egne folk udføre de i loven omhandlede arbejder. Denne bestemmelse foreslås opretholdt, dog således, at der tilføjes en bestemmelse om, at de pågældende skal have bestået en af ministeren for offentlige arbejder godkendt prøve, jfr. § 4, stk. 1. Det har været overvejet, hvorvidt der burde åbnes tilsvarende adgang for kommunale institutioner (f. eks. hospitaler og skoler) således som det er gennemført på elektricitetsområdet, jfr. § 3, stk. 2 i lov nr. 196 af 7. juni 1958 om autorisation af elektroinstallatører m. v. Da den autorisationsgivende instans efter nærværende lovforslag er kommunalbestyrelsen, er der imidlertid ikke den samme trang til en sådan bestemmelse som på elektricitetsområdet, hvor autorisationerne gives af værkerne, jfr. bemærkningerne til § 4.

Til § 4.

Bestemmelsen fastslår som det almindelige, at autorisation kun *kan* og på den anden side også *skal* gives, når den pågældende mester opfylder visse generelle krav.

I tilfælde, hvor en person ikke opfylder de betingelser, der giver ham ret til at opnå autorisation, bør meddelelse af autorisation dog ikke være udelukket, og når bortses fra eksamenskravet, som kun kan fraviges ved dispensation i henhold til § 2, stk. 2, er de enkelte kommunalbestyrelser da ej heller efter bestemmelsens ordlyd afskåret fra at fravige de øvrige generelle betingelser, hvor forholdene taler derfor. Dette kan f. eks. være tilfældet, hvor en kommunal institution eller en større erhvervsvirksomhed ønsker at lade installationsarbejder inden for institutionens henholdsvis virksomhedens område udføre af en af sine egne medarbejdere, der opfylder eksamenskravet, men ikke har selvstændigt værksted.

I forbindelse med meddelelse af autorisation, uanset at den pågældende ikke opfylder et eller flere af de generelle krav, kan der, som nævnt i bemærkningerne til § 3, i det omfang omstændighederne må skønnes at tilsige det, foretages begrænsning af autorisationens gyldighedsområde såvel stedlig og tidsmæssigt som med hensyn til omfanget af de arbejder, autorisationen giver ret til at udføre.

Bestemmelserne i stk. 1, pkt. 1) og 2) er i princippet overensstemmende med, hvad der er fastsat inden for flere større kommuner i medfør af § 4, stk. 1, i installationsloven af 1937. Spørgsmålet om berettigelsen af stillede krav til værkstedets indretning og udstyr kan i medfør af forslagets § 10, stk. 2, indankes for ministeren for offentlige arbejder. Det under pkt. 3) opstillede krav sigter på at skabe en vis garanti for, at ansøgeren har holdt sine kundskaber vedlige. Det under pkt. 4) opstillede krav vil under den nugældende næringslov næppe have nogen selvstændig betydning, men man har dog medtaget det som betingelse for, at ansøgeren skal have krav på autorisation, da man uanset mulige ændringer i næringslovgivningen vil finde det rimeligt, at personer, der er ude af rådighed over deres bo, kun skal kunne opnå autorisation, såfremt vedkommende kommunalbestyrelse skønner, at ansøgeren uanset sin økonomiske stilling er i stand til at udføre de en autoriseret mester normalt påhvilende opgaver forsvareligt. Der må af sikkerhedsgrunde stilles strenge krav i så henseende.

I stk. 2 fastslås det ligeledes nye princip, hvorefter mestrene normalt ikke skal være begrænsede til at virke inden for den kommune, hvor de har deres forretningssted, men som regel kan kræve sig autoriseret også inden for andre kommuner. En betingelse for, at mesteren har et sådant krav, er først og fremmest, at han har haft krav på og derfor har fået udstedt en gyldig og ubegrænset

autorisation i den kommune, hvor forretningsstedet er beliggende (hjemstedsautorisation). Endvidere må han ikke være idømt straf som nævnt i § 5, stk. 1, hverken før han fik sin hjemstedsautorisation eller efter. Såfremt disse betingelser ikke er opfyldt på det tidspunkt, da mesteren søger autorisation uden for sit hjemsted, beror det på vedkommende kommunalbestyrelses skøn, om den vil udfærdige autorisationen.

Det skønnes rimeligt, at mestrene over for hver kommunalbestyrelse, hos hvilken de kræver sig autoriseret, stiller sædvanligt depositum for forsvarlig udførelse af installationsarbejder i den pågældende kommune.

Depotet vil formentlig hyppigst blive stillet i form af deponering af bank- eller sparekassebog, men er naturligvis ikke bundet til denne form, og ofte, hvor talen er om et større firma, der søger autorisation inden for et stort antal kommuner — hvilket vel især vil vise sig praktisk for flaskegas-selskaberne — vil andre former anbefale sig, f. eks. forsikringsmæssige ordninger eller bankgarantier.

I øvrigt bemærkes, at det må være ganske klart, at mestrene i enhver henseende skal rette sig efter de i de enkelte kommuner særligt fastsatte bestemmelser jfr. § 10.

Til § 5.

Den ubetingede ret til at opnå autorisation bør ikke gælde personer, der inden for et vist kortere tidsrum, som er foreslået fastsat til 3 år, har været straffet for overtrædelse af lovgivningen om gas-, vand- og afløbsinstallationer eller de i medfør af denne udfærdigede administrative bestemmelser. Det samme gælder ansøgere, som tidligere har haft autorisation, men er frataget autorisationen på grund af forsømmelige forhold.

Når en ansøger, der opfylder eksaminationsbetingelserne, ikke i medfør af § 4, jfr. § 5, har krav på autorisation, bliver det et skønsspørgsmål for den enkelte kommunalbestyrelse at afgøre, om autorisation bør gives. Man har herved forudsat, at autorisation normalt ikke gives, når ansøgeren ikke opfylder kravet i § 4, stk. 1, pkt. 4), om at være rådig over sit bo, eller når han ikke har fast værksted inden for noget forsyningsområde, hvorved i øvrigt bemærkes, at det ved § 7 foreslås, at allerede givne autorisationer automatisk bortfalder under de nævnte omstændigheder. En ansøger, der ikke stiller sædvanligt depositum etc., bør almindeligvis heller ikke autoriseres, da kravet om, at depositum til enhver tid er til rådighed, ifølge § 4, stk. 2, i visse tilfælde er en betingelse for at kunne bevare autorisationen. Når de i § 4, stk. 1, pkt. 1)-4), nævnte betingelser er opfyldt, bør der imidlertid

kun blive tale om nægtelse af autorisation, såfremt ansøgeren inden for de sidste 3 år er idømt straf for gentagen eller graverende overtrædelse af her henhørende lovgivning m. v., eller når en tidligere givet autorisation er tilbagekaldt efter installationslovens § 5 eller efter forslaget § 8, stk. 3, således at det må anses for betænkeligt at autorisere den pågældende i det mindste uden begrænsninger i autorisationen. Ved den konkrete bedømmelse af, om andragendet bør afslås, må der navnlig lægges vægt på, om der i ansøgerens tidligere forhold skønnes at foreligge en nærliggende fare for misbrug af en eventuel autorisation.

Til § 6.

Bestemmelsen svarer til § 6, stk. 2, i installationsloven af 1937.

Kravet om, at beslutninger, hvorved en autorisation nægtes eller begrænses, skal være ledsaget af begrundelse, sigter ikke på tilfælde, hvor en begrænsning af en autorisation er sket efter ansøgerens eget ønske, jfr. bemærkningerne til § 3, stk. 1.

Dersom autorisation nægtes en ansøger, der efter § 4, jfr. § 5, har krav derpå, eller en sådan autorisation begrænses uden ansøgerens ønske, jfr. § 3, stk. 1, kan sagen ikke påklages til ministeren for offentlige arbejder, da der her er tale om rene retsspørgsmål, som udelukkende henhører under domstolene. For ministeren for offentlige arbejder kan således kun påklages beslutninger, der beror på vedkommende kommunalbestyrelses skøn. I de tilfælde, hvor ministeren omgør kommunalbestyrelsens beslutning, er kommunalbestyrelsen naturligvis forpligtet til at udfærdige autorisation i overensstemmelse med ministerens afgørelse af sagen.

Klagefristen svarer til den i installationslovens § 6, stk. 4, anførte.

Til § 7.

Paragraffen forudsætter, at en kommunalbestyrelse, der bliver bekendt med, at en i kommunen autoriseret mester ophører med at opfylde de pågældende betingelser, skal underrette ministeriet for offentlige arbejder herom, jfr. § 11, stk. 1, samt i det omfang, hvori kommunalbestyrelsen er bekendt med, at den pågældende mester har opnået autorisation også i andre kommuner, give disse fornøden underretning om sagen.

Til § 8.

Bestemmelsen svarer delvis til installationslovens § 5. Dog er det fundet hensigtsmæssigt at give nærmere bestemmelser om anvendelse af de af mestrene stillede deposita.

Som bestemmelsen er udformet, vil depotet kun kunne bruges til dækning af udgifter, der påføres et gas- eller vandværk, flaskegasselskab eller lignende, herunder dog f. eks. også udgifter til foranstaltninger, som værket, selskabet m. v. måtte træffe til afhjælpning af mangler ved et anlæg, således at dette efter at være bragt i forskriftsmæssig stand kan tages i anvendelse af forbrugeren. Depotet kan derimod ikke bruges til erstatning til forbrugere for de tab, der påføres disse ved en autoriseret mesters mangelfulde arbejde, bortset fra tilfælde hvor det pålægges f. eks. ejendommens ejer at udbedre mangelen.

Nye i forhold til paragrafferne i installationsloven af 1937 er ligeledes bestemmelserne i § 8, stk. 2 og 4, om tilbagekaldelse af autorisationen, dels når et anvendt depositum ikke efter påkrav fra kommunalbestyrelsen på ny bringes op på sin oprindelige størrelse, hvilket altid skal ske inden et år efter, at depotet er anvendt, dels når en mester i et tidsrum af 5 år ikke har udført installationsarbejder i forsyningsområdet. I sidstnævnte tilfælde må det nemlig forudsættes, at han har opgivet sin virksomhed. Rent praktisk vil forudsætningen herom ofte være baseret på den omstændighed, at mesteren ikke i 5 år har indgivet anmeldelse om arbejder i kommunen. Under hensyn til, at ikke alle installationsarbejder skal anmeldes samt til, at standsningen af mesterens virksomhed kan være midlertidig, f. eks. på grund af langvarig sygdom, har man fundet det rigtigt i forslaget § 9 at indføre en adgang til at påklage beslutningen om tilbagekaldelsen til ministeren for offentlige arbejder.

Ved paragraffens stk. 3 foreslås den hidtidige adgang for en autorisationsgiver til at tilbagekalde en given autorisation på grund af grov eller gentagen forsømmelighed ved udførelse af installationsarbejder opretholdt, men ved forslaget § 9, stk. 1, indføres der domstolskontrol med tilbagekaldelsen, idet den tidligere administrative rekurs samtidig bortfalder.

Til § 9.

Der foreslås indført adgang til at indbringe spørgsmål om fratagelse af autorisation efter § 8, stk. 3, for domstolene i stedet for som hidtil for ministeren for offentlige arbejder. Det er i forslaget forudsat, at mesteren selv anlægger retssag mod kommunalbestyrelsen, og at de almindelige regler for civile søgsmål finder anvendelse ved sagens behandling. Oversiddes den foreslåede frist på 8 uger for sagens anlæg, kan den pågældende beslutning ikke indbringes for retten, ligesom den ej heller kan påklages til ministeren for offentlige arbejder. Dette udelukker dog ikke, at kommunalbestyrelsen

til enhver tid kan omgøre en tidligere truffen beslutning, hvis dette skønnes rimeligt.

Principielt får en tilbagekaldelse af en autorisation straks virkning. Det vil imidlertid efter omstændighederne kunne virke urimeligt hårdt, at en mester ubetinget afskæres fra at udøve sit erhverv under en langvarig retssag, hvorved han søger at få tilbagekaldelsen af sin autorisation underkendt. Det er derfor foreslået, at anlægget af en sådan retssag får opsættende virkning på tilbagekaldelsen, dog således, at retten efter påstand fra den sagsøgte kommunalbestyrelse vil kunne træffe bestemmelse om, at mesteren under sagens behandling ikke må udøve virksomhed i henhold til autorisationen.

Bestemmelserne i stk. 2 og 3 svarer til § 6, stk. 3, i installationsloven af 1937. Klagefristen er den samme som fastsat i § 6, stk. 4, i installationsloven af 1937.

Til § 10.

Bestemmelsen svarer til § 4, stk. 2, i installationsloven af 1937. Ny er den udtrykkelige fremhævelse af, at forskrifterne skal indeholde generelle bestemmelser om værksteders indretning og udstyr, hvilket nødvendiggøres af, at det ifølge forslaget § 4, stk. 1, pkt. 1), er en betingelse for mesterens krav på autorisation, at han har fast værksted i sin hjemstedskommune. Forskrifterne skal derfor præcisere, hvad der i den pågældende kommune skal forstås ved begrebet „fast værksted“. Det er efter forslaget overladt til den enkelte kommunalbestyrelse selv at bestemme, om den vil udfærdige ordensmæssige forskrifter, men konsekvensen af, at disse ikke er udfærdiget, bliver, at kommunalbestyrelserne ikke i de enkelte tilfælde kan stille krav om en bestemt indretning af mesterens værksted. Da det findes hensigtsmæssigt, at bestemmelser om værksteders indretning og udstyr så vidt muligt er ensartet over hele landet, foreslås der givet ministeren for offentlige arbejder bemyndigelse til at udfærdige forskrifter herom. Man har imidlertid ment, at sådanne forskrifter ikke bør være bindende for de enkelte kommuner, men spørgsmålet om rimeligheden af lokale krav, der går ud over de vejledende standardforskrifter, vil kunne forelægges ministeriet for offentlige arbejder i medfør af ankebestemmelsen i forslaget § 10, stk. 2.

Til § 11.

Denne bestemmelse, der er ny, sigter på at sætte de enkelte kommunalbestyrelser i stand til hos ministeriet for offentlige arbejder at erholde de fornødne oplysninger til brug ved administrationen af den nye autorisationsordning, herunder i særdeleshed oplysninger til bedømmelse af, om en ansøger

har krav på at få meddelt autorisation. Det findes rimeligt, at tillige mestre kan erholde oplysninger om, hvad der er registreret om de pågældende selv, idet eventuelle fejlagtige oplysninger i registret vil kunne have betydeligt velfærdstab til følge for en mester, der søger autorisation.

Til § 12.

For så vidt angår gas-, vand- og sanitetsmestre, tænker man sig, at man ved sammensætningen af eksamenskommissionen med de ved den senere udvikling (herunder den stigende anvendelse af flaskegas) nødvendiggjorte ændringer bygger på det foreliggende forslag til en fælleskommunal prøve for sådanne mestre (aftrykt som bilag 3 til gasudvalgets betænkning). Tilsvarende forslag foreligger ikke for så vidt angår kloakmestre, og der må derfor her ved forhandling med de interesserede parter søges fundet frem til en sammensætning, der i rimeligt omfang tilgodeser alle berettigede interesser. Det vil blive eksamenskommissionernes første opgave at fremkomme med forslag til de nærmere eksamensforskrifter. For så vidt angår gas-, vand- og sanitetsmesterprøven, foreligger allerede et grundlag herfor i det nævnte forslag til en fælleskommunal prøve. I øvrigt forudsættes disse prøver tilrettelagt i overensstemmelse med de principper, der følges ved elektroinstallatørprøven, ligesom det også forudsættes, at eksamensordningen økonomisk vil kunne hvile i sig selv.

Til § 13.

Bestemmelsen tilsigter at skabe hjemmel for ministeren for offentlige arbejder dels til at fastsætte forskrifter for udførelse af gasinstallationer, herunder flaskegasinstallationer, dels til at gennemføre en materielprøvningsordning vedrørende det materiel, der indgår i gasinstallationerne.

De nærmere tekniske bestemmelser, der bliver at træffe til sikring af installationernes forsvarlige udførelse, kan ikke i deres enkeltheder optages i selve loven; denne kan kun angive rammerne for ministerens kompetence samt give hjemmel for straf for overtrædelser, jfr. herom § 15. Det samme gælder de nærmere forskrifter vedrørende prøvning af materialer og brugsgenstande, der skal benyttes ved installationerne. De enkelte bestemmelser bør gives i et af ministeren for offentlige arbejder efter indstilling af det i stk. 2 foreslåede udvalg udfærdiget reglement. Denne ordning er først og fremmest en nødvendig følge af, at der til stadighed på de her omhandlede områder foregår en sådan teknisk udvikling, at det ikke ville være muligt at fastslå enkeltheder uden fare for, at nye tekniske fremskridt

inden kort tid kan gøre suppleringer eller ændringer påkrævede. Det vil påhvile det sagkyndige udvalg snarest efter lovens vedtagelse at fremkomme med forslag til et sådant reglement og derefter til stadighed at have sin opmærksomhed henvendt på, at reglementet holder trit med teknikens udvikling, og, når forholdene påkræver det, gøre indstilling til ministeren for offentlige arbejder om ændringer. Herved bemærkes, at der allerede foreligger et af „Dansk gasteknisk Forening“ udarbejdet installationsregulativ, ligesom der består en prøvningsordning for gasforbrugende materiel, administreret af „Danske gasværkers prøvningsudvalg“.

Med hensyn til sammensætningen af det foreslåede udvalg er det fundet hensigtsmæssigt at overlade denne til ministerens skøn.

Med hensyn til forslaget stk. 4 bemærkes særligt følgende:

ad pkt. a) Der tænkes her på forskrifter, der skal iagttages af den, der udfører installationerne (vedkommende mester).

ad pkt. d) Med ordene „fremstille“ og „indføre“ sigtes ikke til enkeltexemplarer, der fremstilles eller indføres til brug ved selve prøvningen, men til seriefremstilling eller import i større stil af ikke-godkendt materiel.

ad pkt. e) Hovedreglen bør være den, at materiel, der er installeret ved reglementets ikrafttræden, kan bibeholdes, selv om det afviger fra de bestemmelser, der fastsættes i reglementet, men der bør dog være mulighed for at foreskrive ændring eller udskiftning af sådant materiel. Der foreslås derfor åbnet adgang til i det omfang, det må anses nødvendigt, at fastsætte overgangsbestemmelser med hensyn til allerede installeret materiel, der ikke er i overensstemmelse med reglementets bestemmelser.

ad pkt. f) Udgifterne til det foreslåede udvalgs arbejde med gasreglementet og med udøvelsen af materielprøvningsvirksomheden forudsættes dækket gennem de afgifter, der skal svares af fabrikanter og forhandlere af gasmateriel.

Da det er nødvendigt, at mestrene ud over de i reglementet fastsatte bestemmelser har kendskab til en række andre bestemmelser, navnlig bygnings- og sundhedsmæssige forskrifter, vil det muligt være praktisk i reglementet at optage henvisninger til sådanne forskrifter i fornødent omfang.

Bestemmelserne i denne paragraf er i øvrigt i princippet udformet med de tilsvarende bestemmelser i stærkstrømslovens § 2 som forbillede.

TU § 14.

Bestemmelsen svarer med enkelte redaktionelle rettelser til § 9, 1. punktum og 2. punktum, sidste

led, i installationsloven. Dog foreslås bestemmelserne om bødeminima udeladt.

Til § 15.

Det må anses for påkrævet, at overtrædelse af de i henhold til § 13 udfærdigede forskrifter kan forfølges **strafferetligt**. Der kan henvises til, at dette også er foreskrevet med hensyn til overtrædelse af stærkstrømsreglementet.

Bestemmelsen om straf for overtrædelse af de i henhold til § 10 udfærdigede forskrifter svarer til § 9, 2. punktum, første led, i installationsloven, jfr. bemærkning til § 14.

Til § 16.

Der må åbnes mulighed for, at personer, der

gennem længere tid og til stadighed har virket som installatører, men ikke har bestået nogen prøve svarende til de prøver, der vil blive krævet bestået efter lovens ikrafttræden, fortsat kan udøve deres næring, uden at der i hvert enkelt tilfælde søges dispensation fra eksamenskravene.

Det vil derfor blive nødvendigt at give overgangsbestemmelser, som i så fald foreslås udfærdiget i form af en bekendtgørelse, jfr. i øvrigt installationslovens § 10 in fine.

Til § 17.

Ved gennemførelsen af nærværende lov vil installationsloven af 1937 helt kunne ophæves.

Ændringsforslag af et mindretal (V. Koefoed) til udkastet til lovforslaget med tilhørende bemærkninger.

§ 2, *stk. 3*, affattes således:

Undtaget fra nærværende kapitels regler er opstilling af flaskegasanlæg, der ikke

sættes i forbindelse med faste rørinstallationer.

Bemærkninger til ændringsforslaget.

Bestemmelsen fastslår, at der i almindelighed altid udkræves autorisation til udførelse af installationsarbejder, dog med den generelle undtagelse, at visse mindre flaskegasanlæg undtages fra autorisationsordningen.

Det drejer sig her om anlæg, som leveres i væsentlig færdig stand og er af en let overskuelig art, og hvis armatur er indrettet med henblik på, at forbrugerne selv foretager den løbende udskiftning af gasflaskerne.

Det er i loven forudsat, at undtagelsen gælder for de størrelser og arter af flaskegasanlæg, som i henhold til brandmyndighedernes bestemmelser tillades opstillet indendørs, men undtagelserne fra autorisationsordningen vil efter bestemmelsens formulering ikke kunne omfatte flaskegasanlæg, der kræver forbindelse med en egentlig rørinstallation, f. eks. til en vandvarmer.

Eksamensbetingelser for dem, der ønsker autorisation som sanitets-, gas- og vandmestre

(af 25. januar 1949).

(Fælleskommunal prøve).

Som nødvendig betingelse for at opnå bemyndigelse som sanitets-, gas- og vandmester i nedennævnte byer skal vedkommende dokumentere at opfylde ét af følgende krav:

a) have bestået den på foranledning af afholdte prøve for dem, der ønsker bemyndigelse som sanitets-, gas- og vandmester,

b) være polyteknisk kandidat (civilingeniør) med teknisk hygiejne som speciale eller som bygnings- eller maskiningeniør have suppleret sin eksamen med en tillægsprøve 1 teknisk hygiejne i samme omfang, som er gældende for bygningsingeniørernes specialstudium i dette fag. Eksamenskarakteren i de pågældende specialfag skal i begge tilfælde være mindst godt. Civilingeniører med ovennævnte uddannelse skal endvidere i et tidsrum af mindst 2 år forinden prøven jævnligt have ført tilsyn med sanitets-, gas- og vandarbejder samt have bestået prøvens praktiske del. Såfremt en civilingeniør ikke har aflagt ovennævnte specialprøve, skal han bestå hele prøven samt ligeledes som ovenfor anført i et tidsrum af mindst 2 år forinden prøven jævnligt have ført tilsyn med sanitets-, gas- og vandarbejde.

Foruden ovennævnte nødvendige betingelser for at opnå autorisation i en af vedkommende byer gælder endvidere særlige betingelser for de enkelte byer.

Eksamensstyrelsen

for den under a) nævnte sanitets-, gas- og vandmesterprøve består af repræsentanter for

Københavns kommune,
Den danske Købstadforening,
Stads- og Havneingeniørforeningen i Danmark,
Københavns Blikkenslager-, Gas-, Vand- og Sanitetslaug,
Centralforeningen af Blikkenslagere og Kobbersmedemestre i Jylland,
Centralforeningen af Blikkenslagere og Kobbersmedemestre i østifterne,
De samvirkende Fagforbund,
Dansk Gasteknisk Forening,
Vandværksbestyrernes tekniske Forening i Danmark*).

Til ledelse og administration af selve prøven nedsætter eksamensbestyrelsen en eksamenskommission, hvoraf de enkelte medlemmer vælges for 4 år ad gangen. Genvalg kan finde sted.

For disses vedkommende gælder, at de ikke må have medvirket ved forberedelse af eksaminander til prøven.

Eksamenskommissionen vælger selv sin formand.

Den, der agter at indstille sig til den under a) nævnte prøve, skal over for eksamensbestyrelsen godtgøre:

1) at han har svendebrev i et af metalarbejderfagene (blikkenslagerfaget, smede- og maskinarbejderfagene, gørtlerfaget, kobbersmedefaget),

*) Denne forening har senere skiftet navn til Dansk vandteknisk Forening.

2) at han har en vis praktisk uddannelse i sanitets-, gas- og vandfagene (se nedenstående regler).

Krav vedrørende praktisk uddannelse.

Eksamensbestyrelsen afgør under iagttagelse af nedenstående regler, hvorvidt denne dokumenterede praktiske uddannelse kan anses for at være tilstrækkelig. Eksamensbestyrelsen kan til afgørelse af dette spørgsmål forlange detaljerede oplysninger gennem den eller de autoriserede mestre, hvor eksaminanden har været beskæftiget, eller gennem de stedlige autoriteter. Eksamensbestyrelsens afgørelse er endelig.

Regler:

Der kræves i almindelighed følgende praktiske uddannelse, idet der dog i ganske særlige tilfælde kan dispenseres, for så vidt eksamensbestyrelsen måtte være enig herom:

- 1) Vedkommende skal have udstået læretiden i et firma med autorisation som sanitets-, gas- og vandmester samt efter aflagt svendeprøve i et af metalarbejderfagene have arbejdet mindst 3 år ved alsidigt arbejde inden for sanitets-, gas- og vandfagene.
- 2) Såfremt vedkommende ikke har udstået læretiden i et firma med autorisation som sanitets-, gas- og vandmester, skal han, efter at svendeprøve i et af metalarbejderfagene er aflagt, have arbejdet mindst 4 år ved alsidigt arbejde inden for sanitets-, gas- og vandfagene.
- 3) *Ingeniører i maskinteknik* skal enten have udstået læretiden i et firma med autorisation eller have arbejdet mindst et halvt år ved alsidigt arbejde inden for sanitets-, gas- og vandfagene.
- 4) *Maskinmestre med den udvidede maskinisteksamen* skal enten have udstået læretiden i et firma med autorisation eller have arbejdet mindst 2 år ved alsidigt arbejde inden for sanitets-, gas- eller vandfagene, efter at svendeprøve er aflagt.
- 5) *Maskinmestre med den almindelige maskinisteksamen* skal enten have udstået læretiden i et firma med autorisation og derefter have arbejdet mindst 2 år ved alsidigt arbejde inden for sanitets-, gas- og vandfagene eller have arbejdet mindst

3 år ved alsidigt arbejde inden for sanitets-, gas- og vandfagene, efter at svendeprøve er aflagt.

6) *Blikkenslagere, der har gennemgået bygmesterskole og husbygningsteknikum*, skal have udstået læretiden i et firma med autorisation og, efter at svendeprøve i blikkenslagerfaget er aflagt, have arbejdet i alt mindst 1 år ved alsidigt arbejde inden for sanitets-, gas- og vandfagene.

Der kræves skriftlig dokumentation for praktisk uddannelse, i almindelighed på særlige trykte blanketter til dette formål.

Der udgives ved eksamensbestyrelsens foranstaltning eller autoriseres af denne til benyttelse „Vejledning i gasmesterfaget“, „Vandmesterfaget“ og „Afløbsfaget“, som i forbindelse med de til enhver tid gældende landsomfattende regulativer og særlige bestemmelser vedrørende disse fag danner grundlaget for prøven.

Til at assistere eksamensbestyrelsen og eksamenskommissionen ved den praktiske tilrettelæggelse af prøven vælger eksamensbestyrelsen en sekretær.

Prøven afholdes hvert år efter eksamensbestyrelsens afgørelse. Der vil af eksamensbestyrelsen blive udstedt bekendtgørelse i *Statstidende* om indtegningsfristen, samt på hvilken tid og hvilke steder prøven vil blive afholdt. Meddelelse herom sendes endvidere interesserede fagtidsskrifter samt de institutioner, som giver eksamensbestyrelsen meddelelse om, at de forbereder til eksamen.

Den, der agter at indstille sig til prøven, skal inden indtegningsfristens udløb indsende begæring herom til eksamensbestyrelsen. Begæringen, hvortil blanket udleveres gratis ved henvendelse til byrådene (i København magistraten) og de institutioner, der forbereder til prøven, skal være behørig udfyldt og må være underskrevet af eksaminanden selv. Den skal være ledsaget af de fornødne attester (svendebrev, særlig attest vedrørende praktisk uddannelse, hvortil blanket også udleveres de nævnte steder, samt navne- og aldersbevis [dåbsattest, navnebevis og lign.]). Endvidere opgives, hvilket af de i bekendtgørelsen nævnte steder eksaminanden ønsker som eksaminationssted.

Ved indmeldelsen betales et eksamensgebyr på kr. Gebyret tilbagebetales ikke, selv om eksaminanden af en eller anden grund ikke fuldfører påbegyndt eksamen.

Den samlede eksamensbestyrelse holder møde mindst én gang årligt. Møde skal finde sted kort tid efter, at ansøgningsfristen for den vedkommende prøve er udløbet, og her forelægges eksaminandernes attester for praktisk uddannelse til godkendelse.

Prøven består af:

- a) skriftlig prøve,
- b) mundtlig prøve,
- c) praktisk prøve.

Prøverne bedømmes af eksamenskommissionen. Bedømmelsen sker under ét, og udfaldet „bestået“ eller „ikke bestået“ meddeles efter afholdelse af den sidste prøve. Eksamenskommissionen kan dog, når allerede én af de afholdte prøver viser, at vedkommende ikke er i besiddelse af de fornødne kvalifikationer, meddele vedkommende, at han ikke vil kunne bestå prøven. Den af eksamenskommissionen anvendte forretningsgang samt det anvendte karaktersystem skal være godkendt af eksamensbestyrelsen.

Den, der tre gange har indstillet sig til prøven uden at bestå denne, kan ikke oftere indstille sig til ny prøve.

Den, der består prøven, erholder et bevis herfor underskrevet af eksamenskommissionen.

a) *Skriftlig prøve.*

Prøven afholdes samtidig for alle, der indstiller sig. Eksaminanderne møder til fastsat tid og sted medbringende nødvendige tegne- og skriveredskaber (herunder tusch, farver m. m.). Papir og tegnebrædt leveres derimod eksaminanden. Besvarelsen af de skriftlige opgaver (såvel kladde som renskrift) underskrives af eksaminanden, forinden de afleveres til den tilsynsførende, der noterer klokkeslæt på besvarelsen og nedlægger denne i dertil bestemt konvolut. Denne lukkes i overværelse af eksaminanden. Eventuelle uregelmæssigheder vedrørende afholdelse af skriftlig eksamen pådømmes af eksamenskommissionen. Hvis

eksaminanden ved lægeattest godtgør at være forhindret i at give møde til denne eller anden prøve, kan han, hvis lejlighed efter eksamenskommissionens skøn gives, få lejlighed til at fortsætte eller indstille sig til næste års prøve, uanset om det er tredje gang, han indstiller sig til prøven.

På tegninger af en bygning eller bygningskompleks indtegnes gas-, vand- og spildvandsledninger til eller fra opgivne installationsgenstande eller forbrugssteder. Der udfærdiges diagram over installationen, angives dimensioner af ledningerne, foretages opmåling, udfærdiges stykliste og eventuelt udarbejdes overslag over hele anlægget eller dele af dette.

Til løsning af opgaven i gas- og vandledningsfaget og i afløbsfaget tilstås tidsrum fastsat af eksamensbestyrelsen.

b) *Mundtlig prøve.*

Der forelægges enhver, der indstiller sig, spørgsmål i gas-, vand- og afløbsfaget.

c) *Praktisk prøve.*

Prøven strækker sig over 4 dage og omfatter:

- 1) Påvisning og afhjælpning af fejl ved et gasanlæg,
- 2) indskæring af T-stk. i en støbt ledning,
- 3) almindeligt forekommende gas- eller vandledningsarbejde med afsætning til måler og forbrugssteder,
- 4) et almindeligt forekommende sanitetsarbejde med installation af en almindelig benyttet installationsgenstand under anvendelse af blyarbejder, Ferruler og Cap & Lining.

Eksamenskommissionen giver nærmere anvisning vedrørende arbejdernes udførelse og bestemmer, hvor lang tid der må anvendes til hvert arbejde. De almindelig brugte redskaber må medbringes, ledningsmateriel m. m. og særlige redskaber leveres af eksamensbestyrelsen. Der tilsendes eksaminanden nærmere meddelelse om, når den praktiske prøve finder sted for hans vedkommende, samt liste over, hvad der skal medbringes til prøven.

Der må ikke medtages hjælper ved udførelsen af den praktiske prøve.

København K., den 30. september 1959.

*Til formanden for Udvalget af 1954 vedr. gasproblemer m. v.,
hr. kontorchef J. Bang Christensen.*

Som aftalt i Udvalget af 1954 vedr. gasproblemer m. v. er der opstillet et judgement vedrørende de forventede udgifter i forbindelse med den i lovforslaget vedrørende gas- og vandinstallationer samt afløbsanlæg omhandlede ordning vedrørende prøver for gas-, vand- og sanitetsmestre samt kloakmestre, endvidere vedrørende udgifter i forbindelse med det foreslåede gasreglement for gasinstallationer. Jugementet er udarbejdet under hensyntagen til de prøver af ovennævnte art, som har været afholdt i hovedstadsområdet.

a) *Gas-, vand- og sanitetsprøver samt kloakmesterprøver.*

Den for hovedstadsområdet hidtil afholdte fællesprøve for sanitets-, gas- og vandmestre har i økonomisk henseende hvilet i sig selv, idet Københavns belysningsvæsen, der administrerer prøven, dog kun har beregnet sig sine nettoudgifter vedrørende prøvens afholdelse, d. v. s. at der ikke er medtaget udgifter for benyttelse af lokaler, anlæg, værktøjsbænke m. v. samt administrationsudgifter. Det tilsvarende kan siges vedrørende den for hovedstadsområdet hidtil afholdte fælles prøve for kloakmestre, der hidtil er blevet administreret og bestridt af stadsingeniørens direktorat, spildevandsafdelingen, i København.

Det må antages, at de nævnte prøver for hovedstadsområdet har omfattet ca. halvdelen af det antal eksaminander, der i alt årligt indstiller sig her i landet. Afholdelser af landsomfattende prøver for sanitets-, gas- og vandmestre samt kloakmestre må formodes at skulle afholdes i flere byer, men i hvor mange kan ikke siges på nuværende

tidspunkt. Den billigste ordning vil formentlig være, at der i København holdtes en prøve for øerne og i Århus en prøve for Jylland, og under denne forudsætning er hoslagte budget opstillet. Det er en forudsætning, at udgifterne til prøverne i alle tilfælde dækkes af de af eksaminanderne betalte gebyrer.

Forudsætningen for udgiftsberegningen er, at prøven for gas-, vand- og sanitetsmestre afholdes som foreslået i aftrykte „Eksamensbetingelser for den, der ønsker autorisation som sanitets-, gas- og vandmester“. (Bilag nr. 3). For kloakmestre foreligger der intet tilsvarende forslag.

b) *Gasreglementet.*

Udgifterne til udfærdigelse af selve gasreglementet kan ikke nærmere beregnes, men som det hidtil er sket vedrørende regulativ for udførelse af gasinstallationer samt DGP's prøvningsregler, bør indtægter i forbindelse med salget af det trykte gasreglement m. v. dække udgifterne i forbindelse med gasregulativet. Vedrørende prøvningsordningen kan nævnes, at som forholdene ligger nu, hviler denne virksomhed delvis i sig selv, idet udgifterne vedrørende prøvninger m. v. dækkes af prøvningsgebyrer og årlige tilskud fra deltagere i den nuværende prøvningsordning, idet belysningsvæsenet administrerer og bestrider ordningen. Foreningen af kommunale gasværker yder et årligt tilskud på 2 000 kr., og hovedstadsgasværkerne tilsammen yder ligeledes 2 000 kr. pr. år; endelig tilskyder Dansk gasteknisk forening og Dansk gasbrancheforening tilsammen 100 kr. årlig. Hvorvidt disse årlige tilskud også vil blive

ydet under den påtænkte fremtidige ordning er vel tvivlsomt.

Et budget vedrørende en fremtidig ordning, hvor prøvningerne stadig udføres af Københavns belysningsvæsen, er opsat så godt, som det på nuværende tidspunkt er muligt.

Det bemærkes, at de foran opstillede beregninger er behæftede med et usikkerheds-

moment, da den endelige ordning af såvel prøver som prøvningsordning jo først senere vil blive foretaget i detaljer. Der er ikke regnet med særligt honorar til nogen af prøvningsudvalgets medlemmer ej heller til det arbejde der vil påhvile ministeriet for offentlige arbejder i henhold til lovforslagets § 11.

Herløv Jensen.

Budget for sanitets-, gas- og vandmesterprover.

(Forudsætning, at prøver afholdes i København og Århus, og at der hvert sted afholdes én prøve årlig).

Honorarer til eksamensbestyrelse m. m.	17 000 kr.
Lønninger til medhjælp.	11 000 -
Materialer.	5 000 -
Forrentning og afskrivning af anlæg.	4 500 -
Administration og kontorholdsudgifter.	6 000 -
Hejseudgifter for censorer.	10 500 -
	54 000 kr.

Regnes der årlig, at der indstiller sig 100 eksaminander, bliver gebyret pr. eksaminand 540 kr.

Budget for kloakmesterprover.

(Forudsætning, **at** prøve afholdes i København og Århus, **og at** der hvert sted afholdes én prøve årlig).

Honorarer til eksamensbestyrelse m. m.	4 000 kr.
Lønninger til medhjælp.	2 500 -
Materialer.	1 500 -
Forrentning og afskrivning af anlæg.	2 500 -
Administration og kontorhold.	3 000 -
Rejseudgifter til censorer.	2 500 -
	16 000 kr.

Regnes der årlig, at der indstiller sig 40 eksaminander i alt, bliver gebyret **pr.** eksaminand ca. 400 kr.

Budget for Materielprøvningen.

(Forudsætning, at prøvningsarbejdet udføres på Gasværkernes
Ingeniørkontors laboratorium i København).

Indtægt:

Prøvningsgebyrer	90 000 kr.
Andre indtægter	50 000 -
	140 000 kr.

Udgift:

Undersøgelse af materiel	105 000 kr.
Møder, rejser m. m	5 000 -
Administration og kontorholdsudgifter	30 000 -
	140 000 kr.

Det administrative bibliotek

Slotsholmsgade 12
1216 København K
Tlf. (01) 1225 17